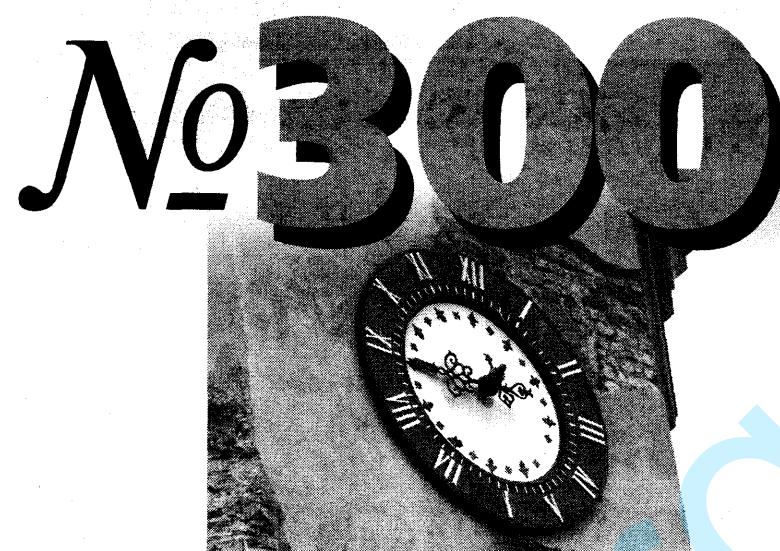

+тэлепраграма № 38 (300) 11 кастрычніка 2002 г.

наша ніва

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пятніцы

ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЭТА

У НУМАРЫ

Букет Малдавії

Старонка 7.

Адхіленыне генэрала

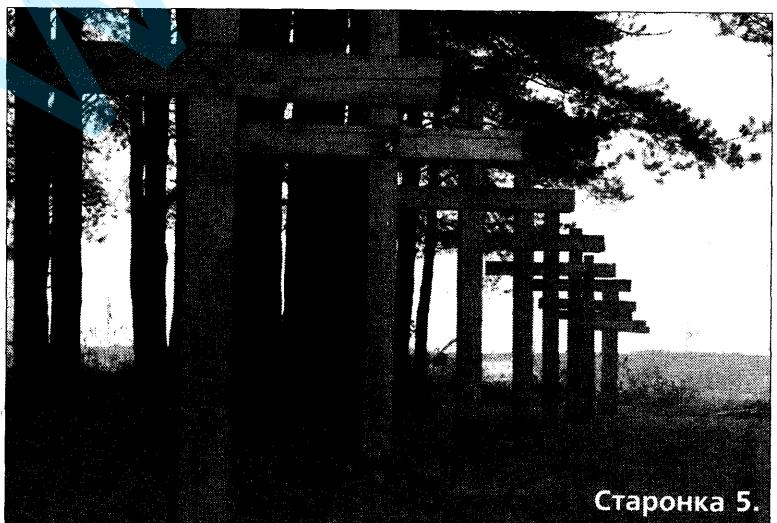
Адхіленыне ад пасады начальніка Съедчага камітэту пры МУС Леаніда Глухоўскага тлумачаць выяўленымі фактамі датычнасці вышэйших міліцыйскіх чыноў да карупцыі ў цэлюлёзна-папяровай прамысловасці Гомельшчыны. Але звольненне Глухоўскага мае і палітычны падтэкст.

Старонка 3.

Выбары ідуць

Цэнтральная выбарчая камісія рэкамэндавала Аляксандру Лукашэнку прызначыць першы тур выбараў у мясцовыя саветы на 2 сакавіка 2003 г. Адпаведны ўказ мае звязвіца сёлета — не пазней за 2 сінегня. "Калі мы прызначым выбары на тыдзень раней, другі тур выпадзе на 8 сакавіка — сябры камісіі ў асноўным жанчыны, таму не хацелася б адбіраць у іх сівята. Калі на два тыдні раней — выбары выпадаюць на 23 лютага. З чиста прагматычных меркаванняў мы і спыніліся на 2 сакавіка", — патлумачыў сакратар ЦВК Мікалай Лазавік. Старонка 4.

Народны мэмарыял

Старонка 5.

Затрыманая Натальля Шаўко

Нямецкія памежнікі затрымалі пры перасячэнні мяжы ФРГ грамадзянку Беларусі Натальлю Судлянкову (Шаўко) — былую ўладальніцу кампаніі "Фіко".

Натальля Шаўко — выпускніца хімфаку БДУ, пасля заканчэння якога працавала на заводзе "Ударнік". Зорным часам для Шаўко быў пачатак 1990-х гадоў, калі яна пайшла ў бізнес. Фінансава-інвестыцыйная кампанія "Фіко" паспехова развівалася, а імя ейнай презыдэнткі Натальлі Шаўко сталася

вядомым. Інтэрвю зь ёй у той час зъмішчалі многія праўныя газэты, якім імпанавала падтрымка ёю дэмакратычных партый.

Шаўко яшчэ ў канцы 1980-х брала ўдзел у дзеянасці легендарнай арганізацыі "Талака", пасля была прыхільніцай БНФ. Знаходзічыся на пасадзе презыдэнта буйной фірмы, Натальля Шаўко дапамагала нацыянальнаму руху фінансава.

Пасля прыходу да ўлады Аляксандра Лукашэнкі фірма "Фіко" трапіла пад крымінальную справу. У выніку гэтага ў 1999 годзе Натальля Шаўко разам з сям'ёй выехала за мяжу, атрымала палітычны прытулак у Чэхіі, дзе і жыла апошнія трох гадоў. Затрыманая яна была пад-

час перасячэння чэска-немецкай мяжы. Аказаўлася, беларуская ўлады шукалі яе праз Інтэрпол і дамагаліся выдачы ў Беларусь.

Дырэктар Беларускай службы радыё "Свабода" Аляксандар Лукашук заявіў у этэры, што лічыць арышт Н. Судлянковай палітычна матываваным. На ягоную думку, ўлады Беларусі імкнуцца пакараць яе і за мінскую дзеянасць, і за сённяшнюю — апошнім часам Натальля рабіла рэпартажы для радыё "Свабода".

Цяпер лёс Судлянковай вырашыць нямецкі суд. У яе абарону ўжо выступілі праваабарончыя арганізацыі і чэскія ўлады.

Алег Тачоны

Кніга вершаў Андрэя Хадановіча "Лісты з-пад коўды" пабачыла сьвет не па-беларуску, а па-украінску. Для яе прасоуванья на рынку выдавецтва "Факт" запрасіла беларускага паэта выступіць з прэзентацыямі ў Львове, Івана-Франкоўску, Кіеве і Харкаве. Андрэй Хадановіч — пра столицу Украіны, Даніла Жукоўскі — пра кнігу, што ня выйшла. Старонка 14.

Хадановіч

КАМЭНТАРЫ

Трывожная перамога

На выбарах у Латвії "народны фронт" у чарговы раз здабыў пераканаўчую перамогу над "інтэрфронтам". Аднак праразейская партыя ўпершыню змагла заваяваць чвэрць месцаў у парламэнце. Адначасова рэзка здалі пазыцыі латыскай нацыяналісты. Затое добры збор галасоў у кааліцыі зялёных і сялянаў, якія выступаюць супраць уступлення краіны ў Эўразіяз і NATO. Прайшла ў парламэнт і хрысьціянская — рэлігійная партыя.

За ЗПЧСЛ галасавалі 185,5 тыс. выбараўцаў, тады як без грамадзянства ёсё яшчэ застаюцца 514 тыс. жыхароў Латвії. Посьпех новага "інтэрфронту" практычна пазбаўляе іх шанцаў на натуралізацыю, якія ператварыла ў Латвію ў Прыдністроўе. Крыніца неляяльнасці ўнутры краіны застаецца. Зь нестабільнасці ў быльых савецкіх рэспубліках — ад Украіны да Грузіі — Рәсека заўжды выцягвала палітычныя капіталы. Стадка на стварэнне праразейскіх парламэнцкіх партый у краінах СНД апраўдала сябе ў вачах Масквы.

Барыс Тумар

Вынікі выбараў у Латвії, колькасць мандатаў

"Новая парá" (лібералы)	26
"За права чалавека ў супольнай Латвії"	24
Нацыянальная партыя (кансерватары)	21
Саюз зялёных і сялянаў	12
Першая латвійская партыя (хрысьціянская)	10
"За Айчыну й волю" (нацыяналісты)	7

Краіна базарнікаў

Агульнанацыянальны страйк прыватных прадпрымальнікаў звязаў увагу на гэтую невялікую, але актыўную групу людзей. Якая іхная роля ў сучаснай Беларусі?

Сёньня беларусаў ратуе пэсымізм. Калі аптыміст, які чакае толькі паляпшэння, у выпадку няўдачы можа "зламацца", пэсыміст заўсёды выжыве, бо псыхалігічна гатовы да самага горшага. Нават падчас падвышэння заробкаў і пэнсій у 2001 г. сацыёлагі фіксавалі павелічэнне колькасці людзей, якія лічаць, што іхны маўтэрыяльны стан пагаршаецца.

Найбольш яскравыя прадстаўнікі такай жыцьцёвой філізофіі — калгасынкі, хоць і рабочыя, і бюраркіты з інтэлігенцыяй недалёка адышлі. Сапраўднымі ж іх антаганістамі сталіся нашыя гандляры. На сёньняныя дні тая сацыяльная сіла, якой ёсьць што губляць і якай найбольш зацікаўлена ў пераменах. Менавіта "дробнай буржуазіі" наканавана стаць каталізаторам беларускага прагрэсу.

Нягледзячы на непрыхильнасць да "вашывых блох", дробнае прадпрымальніцтва паспяхова "распаўзлося" па ёсёй Беларусі. "Базарнаму бізнесу" спрыялі заняпад сацыялістычных прадпрыемстваў (у тым ліку гандлёвых) ды адсутнасць умоваў для развіцця прыватнага вытворчасці і буйнога капіталу.

Маштабы Беларусі пярэчкы расейскому шляху развіцця — алігархічна-карумпанаму капіталізму. Тут няма вялізарных суворвінных запасаў, эўразійскіх адлегласцяў і крымінальнае традыцыі, псыхалігічных крайнасцяў і сацыяльных кантрастаў. І калі нашай усходнім суседамі і гісторыяй, і геаграфіяй, і самім лёсам наканавана быць краінай мільядэрэй і бамжоў, то ў нас — іншыя пэрспектывы. Лёс Беларусі — быць краінай "базарнікаў" і дробных гаспадароў. Галоўныя іх клопат — гандаль, транзыт, камунікацыя, перапрацоўка, што ў інфармацыйную эпоху на саме горшое. Большасць беларусаў зразумела перавагі жыцьця ў невялікай, але сваёй дзяржаве ў параўнанні з "гіганцкай і бурнай" краінай, дзе кожны дзень нешта бурыцца, падае ці выбухае. Усё гэта цікава назіраць праз тэлевізор, а не з-пад руінаў уласнага дому.

Эвалюцыя Беларусі пакуль застыла на адзінцы "аўтакратыя", хоць і "вашывыя блохі", апазыцыянэры, журналісты ды іншыя нацыяналісты робяць сваю цікую справу. Нам няма куды дзецца, апроч як прыязміцца на нашым законным месцы. Весь наш суседзі расцесліся за вялікім "сталом" — Эўропай і пачалі ўжо бяседаваць, а Беларусі ёсё няма. Як заўсёды, спазыянецца, завіхаетца па гаспадарцы, але зьявіцца — пэўна.

Васіль Аўраменка, Магілёў

ПЫТАНЬНЕ — АДКАЗ

Дзе пахрысьціць дзіця

Ня ведаю, да како юшчэ магу звязацца з май пытаньнем, таму спадзяюся толькі на вашу дапамогу. Справа ў тым, што я хачу пахрысьці сына ў беларускай царкве, але ня ведаю, ці ёсьць такая ў Менску. Мы з мужам выхоўвалі ў часы атэізму, таму ў царквы ня ходзім. Але самі хрысьчаны, праваслаўныя, таму жадаем, каб і наш сын быў праваслаўным. Мы беларусы, нарадзіліся тут, і для нас важна, каб наша дзіця хрысьціці ў нашай царкве.

А.Веёнік, Менск

Ад рэдакцыі. Пахрысьціць дзіця па-беларуску паводле праваслаўнага абраду ў Менску можна ў Петрапаўлаўскай царкве (вул. Няміга, 4), загадзя звязаўшыся да настаяцеля а.Георгія Латушкі, а таксама ў Катэдральным Свята-Духавым саборы (вул. Кірыла і Мятона, 5). Звязацца да а.Сяргея Гардуна ці а.Аляксандра Шымбалёва.

ПАЦЯРПЕЛЯЯ ЗА БЕЛАРУСЬ

11 верасня "за абразу гонару і годнасці" начальніка міліцыі Астравецкага РУУС Уладзімера Кобринца быў асуджаны прадстаўнік Беларускага рэспубліканскага клубу выбараўцаў у Астрэуцы Іван Крук. 15 сутак арышту за дзел у пікете калія расейскага пасольства атрымаў маладафронтавец Зыміцер Дашкевіч. 12 верасня судзьдзя Чыгуначнага суду Віцебску Святлану Туфан вынесла прысуды сібрам АГП: Аляксандар Кабяк, Ільген Канстанцінаў, Аксана Краўцова, Надзея Шакаліс і Алег Шулыгин атрымалі адміністрацыйныя паліэрджанчы, Вадзім Краўцоў і Аляксандар Бакулин — па 150 базавых адзінак штрафу. 16 верасня за несанкцыяванае пікетаванне Адміністрацыі прэзідэнта былі затрыманы Георгі Саламенік, Міхаіл Тарасюк, Зыміцер Філіповіч. Ім вынеслы паліэрджанчы. 29 верасня ў Менску затрыманы ўдзельнік несанкцыянованага мітынгу ў абарону незалежнасці Беларусі: Зыдзіл Абрэмскі, Юр'яс Беленец, Валеры Буйвал, Кастью Кашаль і Уладзімер Плотнікай. Усе затрыманыя былі асуджаны на 3 сутак адміністрацыйнага арышту.

Карова ў студні

Бяда звалілася на галаву жыхара вёскі Азярцо, што на Івавічычыне, Васіля Шашука. Яго карова пасвілася на закінутай безгаспадарнай сядзібе і правалілася ў неглыбокую пустую студню, прыкрытую лістамі шыферу. Вяскоўцы, узроўшыся вяроўкамі, спрабавалі вызваліць жывёліну з пасткі, але якай там сіла ў пэнсіянераў. Тады выклікалі выратавальнікаў з МНС. Тыся спачатку адкапалі калоднае кольца, а потым з дапамогай бандажных паясоў выцягнулі цэлую і здаровую палонініцу на паверхню.

Бунт на фэрме

Страцілі цярпілівасць працаўнікі цэнтральнай фэрмы калгасу "Быценскі" (Івавічычына). Даўркі адмовіліся раніцай дыці кароў, бо ад жніўнія бачылі заробкі. Статак выгналі на пашу нядоенным. Для душэўнай гутаркі з ращучымі жывёлаводамі прыехаў старшыня калгасу. Не абыцаючы ім грошай, ён даходліва і натхёна гаварыў пра цяжкую фінансавае становішча гаспадаркі. Вось апошні разам завезлі на місакабінат цэлую "Калхіду" жывёлы, атрымалі чатыры мільёны рублёў, дык патрацілі іх на саліярку і запчасткі, апраўдваўся краінік. Выпусціўшы пару ўсьвістак, дыркі на вячэрнюю дойку прыйшлі: каровы ж ня вінія.

Алесь Лаўранюк, Івавічы

Восем беспрацоўных настаўнікаў

У смургонскім Цэнтры занасці на ўліку стаяць 8 настаўнікаў. Шасьцёра з іх — настаўнікі пачатковай школы, якіх скарацілі таму, што ёсё меней дзяцей ідзе ў першую класу. Адна настаўніца ангельскай мовы, якой прапанавалі працу па спэцыяльнасці, не згадзілася ісці ў школу, бо хоча быць перакладчыцай. Мае рачью, ды ў нас у Смургонікі тэктава наагул не патрабуеца. Яшчэ адзін настаўнік расейскай мовы не пажадаў ехать у вёску. Сядзіць хоць бяз працы, але ў горадзе.

Жывая рыба

Цэнтральны гастроном "Юбілейны" вырашыў вярнуць былога пакупніка, які апошнім часам усё больш па прыватных крамах шастае. Дык паставілі вялізны акварыум на 330 літраў з карасямі і карпамі, што пастаўляе Сольскі рыбхоз. Нідзе ў горадзе такога няма. Ходзяць людзі, дзівяцца і куплюць з ахвотай. Бо каштуе танна — 3100 рублёў за кілограм. Рыбу будуць прадаваць аж да лістапада. Увесе астатні час акварыум будзе ўпрыгожваць інтэр'ер адной з найстарэйшых смургонскіх крамаў.

Гарэліца-весялуха

Альлаголікаў у Смургоніх штогод большае. Калі ў 2001-м за тры летнія месяцы на ўлікі у наркалягічны кабінэт трапіла 39 пітчішчы, дык сёлета — амаль удвай болей: 71 чалавек запісаўся да мясцовага нарколяга Сяргея Чыкіна. І толькі два з іх прыйшлі "здавацца" добраахвотна, без прымусу. З прычынами поўтавага п'янства пастаўлена на ўлік 7 падлёткаў 14—18 гадоў (летасць было зарэгістравана кацьвёра).

Чыстыя вэтэрны

Прыемная навіна для вэтэрнаў другой сусветнай вайны — днімі смургонскія ўлады вырашылі браць з іх толькі 50% грошай за наведванне дзяржавных цырульняў і лазні.

ЗУСЁЙ КРАІНЫ

Патрэбная справа, бо ня так шмат іх засталося: 218 на раён, зь якіх у саміх Смургоніх — 118.

Новы ксёндз

У смургонскім касцёле Міхала Арханёла служыць цяпер ксёндз Зыдзіслай Вээр. Ён прыехаў з Масквы, дзе 10 гадоў працаўшы адказным настаяцелем усіх прадстаўнікоў Ордэна Салезянцаў на тэрыторыі былога Саюзу. Да гэтага выконваў свае абавязкі ў Варшаве, Лодзі, Люблюне. Яму 67 год, 40 з якіх ён — севятар. Айцец Генрык Куляшэвіч, які служыў у Смургоніх дагэтуль, стаміўся. Стан здароўя вымусіў яго пакінуць пасаду ў Польшчу.

Тацяна Скарынкіна, Смургоні

Вакол Каложы пачысьцела

Гарадзенская моладзь прыбрала съмечыце вакол Каложы. Сабралі 40 пакетаў шкляніх і плястыкавых бутэлек, недапалакаў і іншых "сълядоў" наведнікаў Новага парку, што побач з храмам. Севятар Барысаглебскай царквы паабяцаў знайсці машины для вывазу съмечыці. Моладзь змайстравала і ўсталявала на Каложы съмечыці. Дагэтуль

абавязкамі, ці вернае ўкладанье капіталу, ці...

"Вячэрні Магілёў"

Кожны восьмы

Кожны восьмы жыхар Бялынічай, паводле звестак ДАІ, мае легкавы аўтамабіль. За апошнія 5 гадоў колькасць уласных "легкавікоў" у раёне павялічылася на 35% і складае каля 3000 адзінак. У асноўным гэта старыя танные "іншамаркі".

Каплічка святога Юр'я

На могілках вёскі Карыгніца (Бялынічына) асьвяцілі пракаслаўную каплічку ў гонар святога Юр'я. Амаль тры дзесяцігоддзіў яна была закінутая. Вяскоўцы адрамантавалі съвятыню, якой, паводле тутэйшых паданняў, ня менш за трыста гадоў, на ўласныя сродкі. Дапамагло ўясцовая мясцовасць лясніцтва. Базыль Лішвіновіч, Бялынічы

Глуск у Сеціве

У Глускім раёне налічваецца з 20 касцёламі і кірхамі 15 настаяцеліў. На ўрад ці ў найбліжэйшы час іх колькасць павялічыла, бо на тэлефонным перамоўным пункце, нягледзячы на адпаведную аўвестку, паслугі касцёльніцтва не прадастаўляюцца.

"Радзіма", Глуск

Працэс Аксёнчыка будзе зачыненым

Працэс па справе былога адваката сям'і Завадзкіх Iгара Аксёнчыка будзе зачыненым. Яго адвінавачваюць у паклёпе на генпрокурора Віктара Шэймана. I.Аксёнчыку пагражае зняволенне на тэрмін да 2 гадоў.

Справа супраць Коктыш

Журналістка газеты "Народная воля" Марына Коктыш была выкліканая на допыт у Генэральную прокуратуру. Яе хочуць прыцягнуць як сведку і падазроную ў крымінальнай справе супраць экс-директара МТЗ Міхаіла Лявонава. Съедчыя мяркуюць, што ў інтэрвю з арыштаваным журналістка пашучыла артыкул Крымінальнага кодэксу "Аб утрыманні пад вартай" і давала да шырокага ведама матэрыялы следства.

"Вежа"

Фонд рэгіянальнага развіцця "Наша вежа" зьявіўся замест зачыненага Берасцейскага абласнога цэнтра падтрымкі грамадзянскіх ініцыятыв "Вежа". На чале фонду — Іна Кулея.

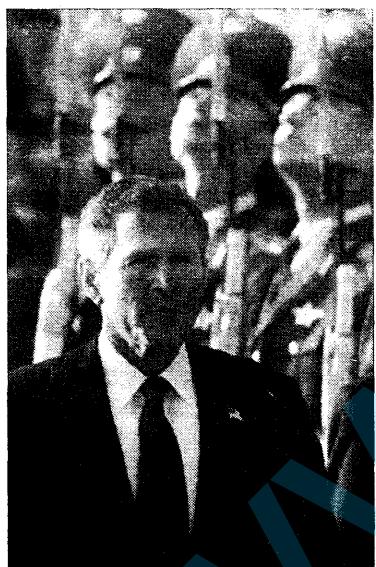
Новыя консульствы

Да канца году Беларусь адкрые генконсульства ў Стамбуле. На чарзе — консульствы ў Атэнах, Барселоне, Мюнхене. Консульская служба Беларусі ёсьць у 47 краінах сьвету, візая зборы кампэнсуюць 60% бюджету нашых дыпрадстаўніцтваў за мяжой.

Краіна Эўразія — 25

У 2004 г. у Эўразія — прыムуць Кіпр, Чехію, Эстонію, Латвію, Літву, Мальту, Польшчу, Славаччыну, Славенію і Вугоршчыну. Такое расшэнне прыняла эўракамісія. Такіх чынам, праз два гады Эўразія — выйдзе да мяжаў Беларусі.

Вайна з Іракам ня выключаная

У штаб-кватэры ААН у Нью-Ёрку працягваецца выпрацоўка рэзолюцыі, якая б змусіла Ірак да безумоўнага супрацоўніцтва з інспектарамі ААН. Паводле апошніх звестак, Кітай і Расея ўжо згодныя падтрымаць жорсткі праект рэзолюцыі, пропанаваны ЗША і Вялікай Брытаніяй. Згодна з ім, ЗША будуть мецьмагчымасць абавязыцца вайну Садаму, калі той ня пусціць інспектараў у свае палацы.

Левыя супраць вайны

Пасля закліку 370 амэрыканскіх інтелектуалаў 120 іх нямецкіх колег выступілі з адозвай супраць распальвання вайны з Іракам і палітыкі Буша ўвогуле. У ліку падпісантаў на бэліст Гюнтер Грас, філэзаф Юрген Габэмас, кіраўніца нямецкага ПЭН-клубу Ёгана Штрасэр, пастар Фрыдрых Шорлемэр, рэжысэр Юрген Флім.

Сыпяаем па-беларуску

Таварыства беларускай мовы пастанавіла правесці ў кастрычніку месячнік "Сыпяаем па-беларуску". ТБМ заклікае слухаць, сыпяваць і трансляваць песні па-беларуску!

Цячэ вада ў ярок

Фэстываль беларускай песні, прысьвечаны 120-годдзю Купалы і Коласа, адбыўся ў Вільні з удзелам і пры актыўнай падтрымцы пасла У.Гаркуна і кіраўніцтва гораду.

Расейскі шпіён у Літве

З Літвы выслалі грамадзяніна Расеі Андрэя Кубачава, які зьбіраў інфармацію аб прадпрыемствах энергетычнага комплексу краіны, прызначаных для прыватызацыі. Ён меў другі паштапт на імя грамадзяніна Галянды Андрэя Хамеілава.

Экстраваганцы

За падыходу існавання "пасольства Месяца" ў Беларусі жыхары нашай краіны набылі 18 участкаў на спадарожніку Зямлі. Стандартны загон на бачным баку Месяца памерам 72 гектары каштуе 99 даляраў.

Музэй Луцкевіча адновяць

Пастанову пра аднаўленне музэю Івана Луцкевіча ў Вільні прыняў камітэт літоўскага парламента па спраўах адукацыі й культуры. Ініцыятары падзялююцца атрымаць пад музэй славутыя Базыльянскія муры мя Вострай Брамы.

Азону прыбавілася

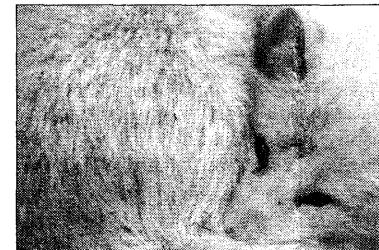
Аzonавая дзірка над Антарктыдай падзялілася на дзве меншыя. Аzonавы слой, паводле звестак NASA, над паўднёвым полюсам Зямлі цяпер найбольшы з 1988 г.

Беразоўскі пайшоў па съядах Чайкі

Расейскі алігарх Беразоўскі выдаў за свой кошт кніжную версію раману Праханава "Пан гексан". У адрозненіе ад газетнай версіі, кніга пазылася антыхемісцкіх выпадаў. Газета "Завтра", рэдагаваная Праханавым, цяпер заклікае камуністу прыняць падтрымку, якую пранануе ім алігарх.

Трагічны выпадак

На зверафэрмах Фінляндыі ў мінулых выходных памерлі калі 20 тыс. лісаў. Гэта самы масавы выпадак атручання жывёлаў у краіне — экспартэры лісінага футра. Прычынай захворвання стала харчавае атручанне.

Паводле БелаПАН, радыё "Свабода", "Reuters" і юл. інф.

Адхіленыне генэрала

Працяг са старонкі 1.

Генэрал-маёр, намеснік міністра ўнутраных спраў Леанід Глухойскі працаўцаў у міліцыі пачаў менавіта ў Гомелі — спачатку простым съедчым, а пасля намеснікам кіраўніка съедчага камітэту абласной управы МУС. Адтуль ён абраўся ў палату прадстаўнікоў. Пераехаўшы ў Менск, Глухойскі захаваў старыя сувязі ў гомельскай міліцыі. Яшчэ нядыўна ён высока ацэніваў працу ўправы Камітэту па барацьбе з арганізаційнай злачыннасцю Гомельскай вобласці, а тут яе начальнік палкоўнік Уладзімер Карцаў быў адхілены ад сваіх абавязкаў. Зразумела, нядбайнасць гомельскіх міліцыянтаў не магла не ўдарыць па Глухойскім. Невядома толькі, у што выльеца для яго гэтая справа і ці давядзенца міліцыйскому генэралу развітаца з пасадай і

прывабнымі перспектывамі службовага росту.

Генэрал Глухойскі нарадзіўся ў Туркменії. Ягоная роля ва ўнутранай палітыцы Беларусі апошніх гадоў была змрочна: ён меў непасрэднае дачыненне да шэрагу гучных палітычных спраў МУС. Адтуль ён абраўся ў палату прадстаўнікоў. Пераехаўшы ў Менск, Глухойскі захаваў старыя сувязі ў гомельскай міліцыі. Яшчэ нядыўна ён высока ацэніваў працу ўправы Камітэту па барацьбе з арганізаційнай злачыннасцю Гомельскай вобласці, а тут яе начальнік палкоўнік Уладзімер Карцаў быў адхілены ад сваіх абавязкаў. Зразумела, нядбайнасць гомельскіх міліцыянтаў не магла не ўдарыць па Глухойскім. Невядома толькі, у што выльеца для яго гэтая справа і ці давядзенца міліцыйскому генэралу развітаца з пасадай і

прывабнымі перспектывамі службовага росту.

Генэрал Глухойскі нарадзіўся ў Туркменії. Ягоная роля ва ўнутранай палітыцы Беларусі апошніх гадоў была змрочна: ён меў непасрэднае дачыненне да шэрагу гучных палітычных спраў МУС. Адтуль ён абраўся ў палату прадстаўнікоў. Пераехаўшы ў Менск, Глухойскі захаваў старыя сувязі ў гомельскай міліцыі. Яшчэ нядыўна ён высока ацэніваў працу ўправы Камітэту па барацьбе з арганізаційнай злачыннасцю Гомельскай вобласці, а тут яе начальнік палкоўнік Уладзімер Карцаў быў адхілены ад сваіх абавязкаў. Зразумела, нядбайнасць гомельскіх міліцыянтаў не магла не ўдарыць па Глухойскім. Невядома толькі, у што выльеца для яго гэтая справа і ці давядзенца міліцыйскому генэралу развітаца з пасадай і

генэрала Сівакова. Ні першага, ні другога генэрала цывільнага не шкадаўшы.

Алег Тачоны

Бюракраты зджалі вытворцаў

Стварэнне падкантрольнай расейскаму бізнесу "Белавескай харчовай кампаніі" ("Бюракраты проці вытворцаў", "НН" №34 за 13 верасня) набірае хаду: 4 кастрычніка быў зламаны супраціў Пружанскае малочнага камбінату, які не жадаў аддаваць свае акцыі ў рукі расейцаў.

Сёння прадпрыемствы ня толькі Пружанскае, але і Камянецкага ды Кобрынскага раёнаў маюць шанец далучыцца да навасыпчанай "імпэры". Пружанскае кансервавы ды Лінаўскі крухмальны заводы, Пружанскае адміністрація, зацікаўленая ў паспяховасці тae кампаніі, добра падрыхтавалася да сходу акцыянараў малочнага завodu 4 кастрычніка, бо ведала, што сілы ня мае: дзяржаве належыць толькі 8% заводскіх акцыяў. Былі праведзеныя закуліс-

лочнага камбінату ў ліпені не набраў кворуму, другі ў жніўні прапанаваў ўвайсці ў кампанію адхіліў. Пружанскае раённая адміністрація, зацікаўленая ў паспяховасці тae кампаніі, добра падрыхтавалася да сходу акцыянараў малочнага завodu 4 кастрычніка, бо ведала, што сілы ня мае: дзяржаве належыць толькі 8% заводскіх акцыяў. Былі праведзеныя закуліс-

ныя перамовы зь берасцейскімі абласнымі ўладамі, якія перадалі завод у фармальнае падпарадкованыне раённым уладам. Паралельна раённая начальства пачало прымушаць старшыню ў калгасаў ды дырэктараў саўгасаў, што трываюць заводскія акцыі, аддаць галасы на кампенсыць уступленыя ў "Белавескую харчовую кампанію".

Працяг на старонцы 6.

"Слаўнафт" чакае прыватызацыя

Расейскія акцыі беларуска-расейскай нафтавай кампаніі "Слаўнафта" будуць прададзеныя. Гэтую інфармацію падцвердзілі ва ўрадзе Расеі.

Гэта апошнія з буйных нафтавых кампаніяў Расеі, што належала дзяржаве. Расейскі ўрад меў ў ёй 74,95% акцыяў у агульнай суме ня менш за 1,3 млрд. даляраў. Гэтыя грошы маюць дапамагчы Крамлю выплаціць пазыкі заходнім крэдыторам у 2003 г. Налета Расея мусіць выплаціць 17,3 млрд. даляраў па замежнай запазычанасці (10,8 млрд. — асноўная запазычанасць, астатніе — нарэсныя працэнты). Міжтым, бюджетныя грошай хапае толькі на працэнты.

Проект продажу ўжо ўзгоднены паміж Міністэрствамі дзяржмаёмасці і энергетыкі ды Расейскім фондам фэдеральнай маёмы.

У Беларусі застаецца меншасны пакет на 10,8 % акцый. Верагоднасць ўзгодненай беларускага боку ў гандлі расейскімі аналітыкамі нават не разглядаецца.

А.ІІ.

Юры Суханав хутка пярастане падпарадкоўвацца Міхailу Касяняну

Працяг са старонкі 1.

Саветы і дэпутаты

На 15 лютага ў Беларусі налічвалася 1679 саветаў дэпутатаў усіх узроўняў — 6 абласцных, прыраўнаваны да іх Менскі гарадзкі, 117 раённых, 20 гарадзкіх у гарадах абласнога падпрадкаваньня, 11 гарадзкіх у гарадах раённага падпрадкаваньня, 79 пасялковых ды 1445 сельскіх саветаў.

Налета німенскім выбарцам трэ будзе абраць 24130 дэпутатаў — менавіта столькі выбарчых акругаў сформавана ў шасці абласцях краіны. Менскі гарасавет мае завяршыць аналагічную працу да 4 лістапада. У сталіцы, дзе канкурэнцыя ў барацьбе за мандаты будзе наймацнейшай, “нарэжуць” ад 40 да 60 акругаў. Дакладная лічба яшчэ ня вызначана.

Ня час сабаку карміць

Ніякіх істотных зьменаў, у палацівых зьменаў, у палацівых прадстаўнікоў 2000 г., у правілах муніципальных выбараў не адбудзеца. Непрыемным сюрпризам станецца пастанова пра абавязковое дэклараванне даходаў усім патэнтычнымі кандыдатамі. Выключэнне — кандыдаты ў сельскіх ды пасялковых саветах. Дэклараціі аб даходах і маёмысці “могучы і мусіць стаць дасягненым галоснасці” — яны будуць вывешаны на агульных інфармавальных стэндах, заяўляе старшыня Цэнтравыбаркаму Лідзія Ярошына. Гэта можа дыскрэдытаць кандыдатаў ад правых партый, звычайна людзей багацейшых, у вачах левага электарату.

Што да зьменаў у выбарчым заканадаўстве, дык іх немэта-годнасць за некалькі месяцаў да выбараў даводзіць сакратар ЦВК Мікалай Лазавік. “Для нас, як арганізатораў выбараў, не пасрэдна на этапе падрыхтоўкі кампаніі ня столькі важная ма-чымасць унієння зьменаў у заканадаўства, колькі ягоная стабільнасць. Наш Кодэкс прайшоў дэльце сур'ёзныя аўкваткі на парламэнцкіх і прэзыдэнцкіх выбарах. Пэўныя ўдасканаленныя можна было бы зрабіць. Але ёсьць беларуская прымаўка: “Не тады сабаку карміць, як на паліванне ісьці”. У непасрэднай блізкасці ад выбараў, напэўна, чын час уносіць нейкія зьмены”, — съцвярджае сакратар ЦВК.

Колькі каштуюць выбары

Выбары абыдуцца дзяржаве ў 7 млн. доляраў. Асноўная частка фінансаў мае пайсыці на заробкі сябрам выбарчых камісій усіх узроўняў. У Беларусі будзе працаваць блізу сямі тысячай участковых камісій (колькасць супрацоўнікаў кожнай складае 5—19 чалавек) і калі дэльце тысячай тэртырарыяльных і акруговых камісій (іх штат — 9—13 чалавек). Разам ва ўсіх камісіях задзейнічаны пад 90 тыс. чалавек. Грошы кожны з іх атрымае невялікі: сярэдні заробак плюс 10%. “Але вялікая колькасць камісій, іх супрацоўнікаў цігніе адпаведныя фінансавыя расходы”, — тлумачыць М.Лазавік.

Усе гэтыя грошы давядзеца браць з дзяржбюджету. Фармальная існенне яшчэ і пазабюджэтны фонд ЦВК, які мусіць фінансавацца за кошт добраахвотных ахвяраваньняў фізічных ды юрыдычных асобаў.

Проблема з фінансаваннем кампаніі яшчэ і ў тым, што

Ці перамогуць лібералы на выбарах у сельсаветы?

Сродкі на муніципальныя выбараў будуць закладзеныя толькі ў бюджетзе на 2003 г., тады як асноўны цяжар падрыхтоўчай працы прыпадае на другую палову 2002 г. Таму ЦВК з'яўлялася з просьбай ўжо ў чацвёртым квартале выдзеліць частку грошай — на мерапрыемствы, якія трэба правесць ў лістападзе — сънечні. “Грошай у нас няма ні капеекі, таму цяпер мы працуем над праблемамі, якія не вымагаюць фінансаваньня. Мы спадзяёмся, што Мінфин усё-такі выдзеліць сродкі. Выбары — усебародная кампанія, якая патрабуе пээтапнага фінансаваньня. Калі сродкі будуць выдзеленыя са спазненнем, то мы проста не дазваліме выбараў. А гэтага не могуць быць адмененія толькі ва ўмовах надзвычайнага становішча”, — кажа М.Лазавік.

Накладна для кішэні

На папярэдніх выбараў у мясцовыя саветы дэпутатаў “конкурс” склаў усяго 1,2 чалавека на месца. Гэта было звязана з тым, што дэмакратычная апазиція іх байкатавала. Тады нацыянал-дэмакраты баяліся, што

будзе у выбараў можа легітымізаваць уладу А.Лукашэнкі. А гэта несла б пагрозу легітымізацыі верагоднага далучэння Беларусі да Расеі. Яно тады сапраўды было як николі вераемым.

Налета “ў буйных гарадах актыўнасць будзе высокая, — кажа М.Лазавік. — У Менску, я мяркую, на адно дэпутацкае месца будуць прэтэндаваць да 10 чалавек. Такая ж сітуацыя можа назірацца і ў абласных цэнтрах. На ўзроўні пасялковых ды сельскіх саветаў палітычная актыўнасць кандыдатаў будзе прыкладна такая ж, як і на мінімальных выбараў”.

Нізкая актыўнасць прэтэндэнтаў тлумачыцца тым, што мясцовыя саветы накладныя для дэпутацкіх кішэніяў. Гэта вельмі няўдзячная работа. Дэпутаты ня маюць нават права на бясплатны праезд па тэрыторыі свайго раёну. Дадатковых стымулаў для актыўнасці прэтэндэнтаў на дэпутацкія мандаты няма.

Левыя рыхтуюцца, правыя чакаюць

Згодна з заканадаўствам, зраўніца кандыдатам у дэпутаты можна двума способамі: праз

вылучэнне працоўнымі калектывамі ці шляхам збору подпісаў. Для апазыцыйных партый, якія зъбираюцца ўзделы на выбарах, першы шлях адпавядае: пры наяўнасці адміністрацыйнае звязкі “начальнік—падначалены” прэтэндэнтаў будзе вызначаць начальства. Застаецца адно: збор подпісаў.

Аднак беларуская апазыція застаецца “множна”. КХП-БНФ ня бачыць сэнсу браць уздел у “кантраліванных выбараў”. Левыя мяркуюць ісьці на выбараў канфэдэрациі “За сацыяльныя перамены” (у яе ўваходзяць Беларуская сацыял-дэмакратычная партыя (Народная грамада), Беларуская партыя працы ды Партия камуністаў). Яшчэ 28 траўня яны падпісалі пагадненне “Аб каардынацыі падрыхтоўкі і правядзення мясцовых выбараў”. Гэтыя трох партый ды яшчэ частка жанчынаў з партыі “Надзея” на чале з Валянцінай Матусевіч складу левацэнтрысцкую кааліцыю. З 52 акругаў, на якія быў падзелены Менск падчас мінулых выбараў, яны зъбираюцца ўзяць сабе 15. Астатнія пакідаюць правым. Апошня ж пакуль ня маюць нейкага каардынацыйнага органу ці штабу, што можа выклі-

каць вэрхал непасрэдна ў акругах.

“Яшчэ ў траўні я публічна звязаўся да лідэраў БНФ Вячоркі і АГП Лябедзькі даць рэгіянальным арганізацыям даручыне падзяліць акругі, але вынікаў — ніякіх. Шкада. Ніхто не сумнеўца, што выбары будуть несумленнымі, але іншае альтэрнатывы няма — трэба ісьці змагацца. Калі сямі тысячай акругаў толькі ў гарадах — нехта ды пройдзе”, — гаворыць Мікола Статкевіч, лідэр БСДП(НГ).

Ён лічыць, што галоўная праблема правых — адсутнасць вылучаных кандыдатаў па акругах — вось яны, маўляю, і цягніць час. “У нас магло бы быць і больш кандыдатаў, але мы пакідаем месца і для правых. Мы ж разумеем, і іншым трэба”, — гаворыць палітык.

Вінцук Вячорка яшчэ вясной заявіў: “На базе КРДС мы выйдзем на стварэнне палітычнага блёку прыкладна ў верасні, але пагадненне аб супрацоўніцтве ў рамках КРДС заключым значна хутчэй”. Аднак на початак кастрычніка ўгоды яшча няма.

Старшыня АГП Анатоль Лябедзька заяўляе, што ніякага праўга вялікія выбары — палітычна-сацыяльная кампанія”, у часе якой 80% кандыдатаў будуть ісьці з мясцовыми праблемамі: дарогі, грамадскі транспарт, сацыяльныя праблемы, а астатнія 20% — з палітычнымі: адносіны да ўлады, да Лукашэнкі. “Калі весьці гаворку пра канкурэнтаздольнасць кандыдатаў, то многія акругі застануцца незакрытымі. У Менску мы гатавыя закрыць 2/3 акругаў сваім кандыдатамі. Па канкурэнтаздольнасці пытаны ѿгуць у Горадні, Менску, яшчэ 4—5 гарадах”, — съцвярджае А.Лябедзька.

Увесну быў праведзены “ круглы стол” партыяў — сяброў Кансультатыўнай рады апазыцыйных палітычных партый (КРАПП), на якім вырашана ў часе мясцовых выбараў усе кааліцыі ствараць па мадэлі “зньізу ўверх”, а не наадварот. “Гэта азначае, што ўсе партыі рэакмэндавалі рэгіянальны структурам імкніцца да стварэння адзінных кааліцыяў у асобных рэгіёнах, якія б ядналі ўсе апазыцыйныя сілы. Па гэтай мадэлі мы працуем да сёняня. 5 кастрычніка адбыўся Нацыянальны камітэт, на якім зафіксавалі: адказнасць за стварэнне мясцовых кааліцыяў нясець нашыя мясцовыя арганізацыі — мы ім давяляем, лічым, што на месцы яны лепши ведаюць сітуацыю ды людзей”, — гаворыць А.Лябедзька. Пры гэтым “фармат кааліцыяў у кожным рэгіёне будзе розны: у адным месцы — кааліцыя з БНФ, у другім — з Народнай грамадой”. Паводле ягоных словаў, АГП гатовая вылучыць усяго каля 500 кандыдатаў.

Калі левыя поўным ходам рыхтуюцца да выбараў на ўзроўні нацыянальнага кіраўніцтва, падбіраючы кадры, то праўныя збольшага вычэкаваюць. Яны робяць стаўку на працу ў акругах, дзе на базе леташніх ініцыятыўных групаў за Домаша актыўна фармуюцца мясцовыя кааліцыі. Ці спрацујуць яны “бязьлідэр” так, як спрацавалі з Домашам, пабачым 2 сакавіка. Глеб Хмяльніцкі

Год мінуў ад пачатку народнае абароны Курапатаў. У верасьні 2001 г. улады вырашылі правесцьці рэканструкцыю Менскай кальцавой аўтадарогі, якая закранула і ўрочышча. Пагроза мэмарыялу паклікала ў Курапаты сотні людзей. "Для многіх вахта ў Курапатах гатовая была стаць амаль што вахтай чэлюскінцаў у ССР, для іншых — жывым агманём адраджэння, які разглядаецца як абсолютны пазытыў і таму варты стаць падмуркам новае ідэалёгії, для трэціх — працягам і знакам усёй беларускай чыннасці апошніх 15-ці гадоў, якая і пачалася з Курапацкага знаку, з тых Дзядоў", — кажа Сяргей Дубавец.

Як і ў любой вялікай справе, вакол Курапатаў было шмат спрэчак пра тое, хто сапраўды нісе на сабе ўвесь цяжар абароны, а хто "прымазваецца".

Асноўны цяжар вахты, безумоўна, вынесла моладзь. Юнакі не сыходзілі з Курапатаў у маразныя зімовыя дні, ставілі першыя крыжы.

КХП-БНФ сваёй галоўнай справай зрабіла ўстаноўку крыжоў, і гэтая справа працягваецца да гэтуль. За адзін толькі дзень 28 верасьня ўсталявалі 60 новых крыжоў. Сябры гатай партыі ладзіць талокі, акціў сабатажу рамонтных работай (яны засыпалі траншэі, якія будаўнікі капалі паблізу Крыжа Пакуты).

Грамадзкая ініцыятывы "За ўратаванье мэмарыялу Курапаты" выбрала сабе іншы кіру-

Народны мэмарыял

нак дзеяннасці. Яе ўдзельнікі імкнуліся прыцягнуць да Курапатаў увагу сусветнае грамадзкасці. Прэсавыя канфэрэнцыі, круглыя сталы, распрацоўка канцепцыі мэмарыялу, дапамога абаронцам прадуктамі і выданьне брошуры пра Курапаты. Таксама яны імкнуліся ўсталяваць дыялог з уладамі.

Святар Леанід Акаловіч ладзіў ва ўрочышчы рэгулярныя набажэнствы.

Людзі з розных куткоў Бела-

руси прыяжджалі ў Курапаты, каб падтрымаць абаронцаў, дапамагчы ім харчаваннем, цёплым адзенінем. "Каб у грамадзкасці было больш сілаў, мы б прымусілі ўлады весьці дарогу вакол Курапатаў, — наракае Ірына Жыхар, каардынатарка ініцыятывы. — Але на сённяшні дзень мы ня маем такай сілы. Грамадзкасць так і не ўдалася арганізаць, каб нават наладзіць рэгулярнае харчаванье абаронцаў. Ідэя пакуль не авалодала масамі".

Чаму абаронцы Курапатаў сышлі ў пачатку чэрвеня 2002-га? Ня толькі таму, што для Курапатаў зынікла небясьпека. "Курапаты сталі элемэнтам вялікай палітыкі", — кажа Ірына Жыхар. А там, дзе палітыка, заўжды непараразуменны, скандали, сваркі.

Пасля адмовы сяброў БПС узялі прэмію "Хартыя-97" і рэзкай заяве Зымітра Бандарэнкі, рады "Свабода" перастала ўзгадваць партыйную прыналеж-

насць абаронцаў. А вясной іх было вельмі мала, так што ўзынікала праблема знайсці людзей для начнай вахты. Абаронцы скардзіліся, што ім не хапае ежы, а хтосьці кіпіў, што "яны прыносяць цукерак". Надышоў час, калі валанцёры стамліліся і маральна, і фізычна. Да таго ж, вахта ледзь ня скончылася гібеллю аднаго з валанцёраў — Алея Поклада. Пазыней на звяздзе "Маладога фронту" Вінцук Вячорка скажа, што "Поклад ужо ўвайшоў у найноўшую гісторыю Беларусі".

Адзін Зяніон Пазыняк заклікаў не спыняць вахты...

Нельга сказаць, што Народна-му мэмарыялу цяпер нічога не пагражае. Вакол Курапатаў пачынаючыя новыя будаўнічыя работы — будаўніцтва праваслаўнага скіту, катэджнага пасёлку. Абарона скончаная — абарона працягваецца.

Алег Тачоны

камэнтар Зяніона Пазыняка

**Дарога застанецца
помнікам барбарству**

Народны мэмарыял ужо створаны і будзе развівацца далей. Ён створаны людзьмі, якія прыяжджаюць у Курапаты з усёй краіны і з-за мяжы, ставяць крыжы, запальваюць сівечкі. Гэта справа рук самога народу. Пакуль хтосьці спадзянецца на ўладу, пакуль ідуць размовы, паседжаніні, людзі ўзялі справу ў свае руکі, пачалі ствараць Народны мэмарыял.

Курапаты нельга зынішчыць. З таго часу, калі праўда пра Курапаты была адкрыта, — яны незынішчальныя. Чым больш нахабным будзе рэжым, тым хутчэй ён выкалае сабе яму. Яны хацелі сфальсіфікаць матрыцы на Курапатах, але гэта ім не ўдалося зрабіць. Будоўля аўтадарогі праз Курапаты — гэта кашчунства. У сувесце такога не было! Гэта пераходзіць усе маральнія нормы. Яны перакрочылі мяжу добра і зла. Гэта сатанінскае мысленіне. Дарога застанецца помнікам барбарству. На гэтым асфальце будуць напісаны імяны і ахвяраў, і катай.

Недахоп інфармацый прыводзіць да таго, што большасць людзей у краіне ія ведаюць пра Курапаты, пра тое, што там адбываецца. Каб людзі ведалі, заўтра там былі бы тысячи. З усёй Беларусі людзі ехалі б, каб захаваць сваю памяць. Но ў кожнага ў сям'і хтосьці загінуў.

Сяргей Рак

Кроніка абароны Курапатаў

У дзень інагурацыі Лукашэнкі, 20 верасьня 2001 г., да журнالістаў даходзіць трывожная вестка: ажыццяўляючы рэканструкцыю Менскай кальцавой аўтадарогі (МКАД), будаўнікі высыкаюць дрэвы ў Курапатах. Прыежжджыя магілёўскія работнікі нічога ня ведаюць пра месца, дзе працуюць. Пачуўшы пра небясьпеку, у Курапаты пайшлі людзі.

24 верасьня яны становяцца перад бульдозерамі — праца спыняеца.

25 верасьня з ініцыятывы "Маладога фронту" ў Курапатах зноўдзяюць кругласутачны пікет, які мае пільнаваць, каб будаўніцтва ня рушыла спакою забітых суродзічаў. На наступны дзень абвішчаецца аб стварэнні грамадзкага камітэту па абароне мэмарыялу "Курапаты".

У рамках кампаніі выратаваньня Курапатаў паставялена трохметровыя:

1) дамагчыся дакладнага выканання праекту рэканструкцыі дарогі, зацверджанага ўрадам і ўхваленым Камітэтам па ахове гісторыка-культурных помнікаў (абаронцы Курапатаў цвердзяць: будаўнікі не пільнуюцца праекту);

2) дамагчыся добраўпарадкаванья тэрыторыі Курапатаў, прычым выдаткі ўключыць у кошт рэканструкцыі МКАД;

3) правесці сярод шырокіх колаў грамадзкасці асьветніцкую працу на неконт значэння Курапатаў.

Да абароны мэмарыялу спрабуюць прыцягнуць прадстаўнікоў

самых розных колаў грамадзтва. Сярод пратэстантаў мілігнула наўат кіраўніцтва Саюзу ветэранаў вайны ў Аўганістане, якое таксама выказала сваю занепаконенасць тым, што адбываецца.

Вінцук Вячорка кажа, што прыцягненасць разнамасцевых партыяў і арганізацый дапаможа людзям зразумець, што "Курапаты — гэта ня толькі месца збору антагаваных нацыяналістуў". 40 прадстаўнікоў інтэлігэнцыі (сярод іх — В.Быкаў, Р.Барадулін, Н.Гілевіч, А.Вольскі, У.Арлоў, Р.Гарэцкі, С.Шушкевіч), палітычных партыяў і грамадзкіх арганізацый, увайшоўшы ў склад грамадзкай ініцыятывы "За ўратаванье мэмарыялу "Курапаты", выступаюць з патрабаваннем спыніць будаўніцтва МКАД і правесці дадатковыя археалагічныя даследаваны.

У Курапатах дзень і ноц дзяжурства сябры "Маладога фронту", БПС, звычайнія добрахвотнікі. Урэшце ўлада спрабуе гвалтам зноў пачаць работы.

8 лістапада прыкладна а 16-й да намёту падыходзіць міліцыянты, якія авбішаюць: у лесе знайдзены труп, неўзабаве прыедуць крыміналісты і ўсе абаронцы разам з намётамі і крыжамі павінны ссыці з тэрыторыі Курапатаў. Крыміналісты па труп не прыехалі, затое зняволіліся дэзве машыны АМАПу і будаўніцтва.

10 лістапада падыходзіць а 16-й да намёту падыходзіць міліцыянты, якія авбішаюць: у лесе знайдзены труп, неўзабаве прыедуць крыміналісты і ўсталяваныя новых крыжоў. Адгэтуль талокі робяцца традыцыйнымі.

12 лістапада прадстаўнікі грамадзкай ініцыятывы сустракаюцца з дырэктаром РУП, праходзяць адпаведны інструктаж і адгэтуль могуць разам з археолягамі наглядаць за будаўніцтвам.

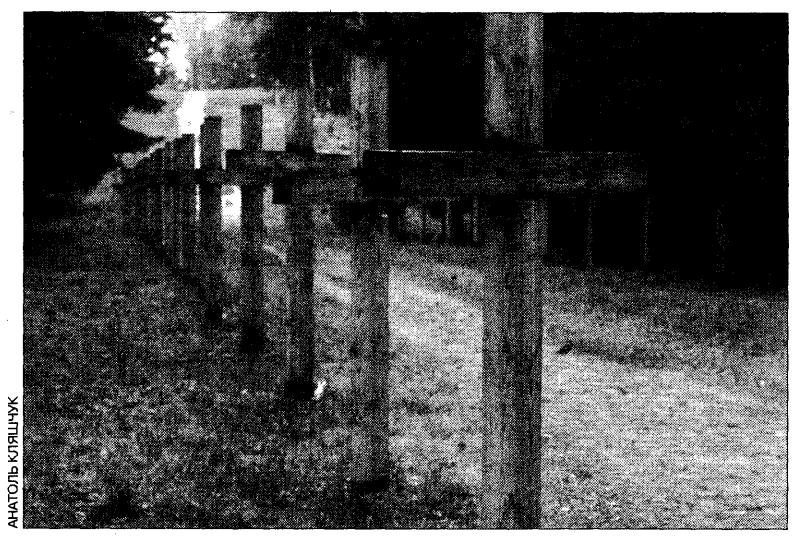
19 лістапада грамадзкая ініцы-

касць з кіраўнікамі ўсіх арганізацый, што біруць удзел у рэканструкцыі.

Дзяжурства ў Курапатах трывае ўсю зіму і юну. У ноц на 19 красавіка 2002 г. у намёце абаронцаў пажар. Адзін з добрахвотнікаў, Алея Поклад, атрымлівае сур'ёзныя апекі.

З чэрвеня падчас невялікага мітынгу на месцы нацыянальнай трагедыі афіцыйна авбішаюць пра сканчаныне кругласутачнай вахты. Пастановілі, што адгэтуль за Курапатам будуць сачыць толькі ўдзень. Зрэшты, непасрэдна небясьпека для мэмарыялу мінула, бо будаўніцтва знаходзіцца на завяршальнай стадыі і мае скончыцца 1 лістапада. На Дзяды.

Сяргей Рак

Насыпела дэнансація саюзной дамовы

Прафэсар Станіслаў Багданкевіч выступіў у "Нацыянальной эканамічнай газэце" з вялікім артыкулам на тэму беларуска-расейская інтэграцыі, нашага нацыянальнага інтэрсу ў ёй на кароткі і больш доўгі тэрмін. "НН" прапануе Вашай увазе скарочаны пераказ артыкулу.

Паглыбленыне беларуска-расейскай інтэграцыі, на першы погляд, эканамічна беззаганнае, бо Беларусь залежыць ад расейскіх энэрганосбітаў і рынуку збыту пераважнай часткі прадукціі. Наша інтэграцыя ў рамкі высокаразвітога Эўразвязу не адбудзеца прынамсі ў найбліжэйшыя 15 гадоў — з-за паглыбленыя крызису нашай эканомікі, адставанія з рынкам трансфармацый і палітычнай самаізоляцыі. На карысць беларуска-расейской інтэграцыі, на першы погляд, съведчыць і дэкліраваны Расейскі курс на паступовую агульнаэўрапейскую інтэграцыю.

На долю Расей прыпадае блізу 60% нашага замежнага гандлю. Інтэграцыя дазволіць прыбраць са шляху перамяшчэння тавараў, паслуг, рабочай сілы і капіталу разнастайныя мытныя, а таксама эканамічныя, найперш падатковыя і цэнавыя, перашкоўы. Інтэграцыя забяспечыць беларускім прадпрыемствам на пераходны пэрыяд ніжэйшыя расейскія цэнны на энэрганосбіты і чыгуначныя тарыфы. Гэта аргументы, якія прыводзяцца прыхільнікамі інтэграцыі.

Вядома, ёсьць шэраг важкіх аргументаў на карысць паскоранага пераходу на расейскую валюту. Цэнтрбанк РФ мае значныя валютныя рэзэрвы, валютны курс расейскага рубля больш стабільны, інфляцыя ў Расей значна ніжэйшая, каэфіцыент манетарызациі расейскай эканомікі ўдвай вышэйшы, а бартэрызация разлікаў — ніжэйшая, чым у Беларусі. Адзіны ўнутраны валютны рынак дазволіў бы забяспечыць эканомію выдаткаў пры валютным абмене, разліках, мытным наглядзе і інш., спрыяў бы зынжэннюю ўздроюню інфляцыі.

Перавагі несупастаўныя з стратамі

Аднак гэтыя невялікія перавагі несупастаўныя з тым, што афіцыйны пераход на расейскі рубель і валютнае заканадаўства пагражают нам стратай сувэрэнітэту.

На думку С.Багданкевіча, адяднаныне з Расей у адну дзяржаву ні ў палітычных, ні ў эко-

номічных, ні ў вайсковых адносінах не апраўданае. Эканамічна становішча Расей няўстойлівае, бо грунтуецца на экспарце энэрганосбітаў і сырэвіны, сусветныя цэнны на якія нестабільныя. Што стане з эканомікай РФ, калі цяперашні рэжым у Іраку будзе заменены на прамерыканскі і цэнны на нафту ўладаў? Расей мае вялізную замежную запасычанасць, якая шматкроць перавышае адносную велічыню дзяржпазыкі Беларусі. Па ўзроўні нацыянальнага даходу на душу насельніцтва РФ адстае амаль у два разы нават ад Польшчы. Карумпаванасць улады ў Расей — адна з самых высокіх у сьвеце. Краіну захліснуў тэрор, працягвае ўцякаць капітал. Расей ваюе ў Чачні. Захоўваецца небяспека ўсталівання аўтарытарнага рэжыму, прыходу да ўлады антыдэмакратычных сілаў, што настальгуєцца па імперыялістычнай мініўшчыне. Многія рэгіёны скаланоўца ад энэргетычных праблемаў, крызису неінфляціону. Аслабленая эканоміка як можа падтрымліваць былу вайсковую магутнасць, што робіць войска нестабільным, патэнцыйна здольным на авантury.

Іншая прычына нявыгаднасці інтэграцыі для Беларусі — што ў нас не сфармаваны нацыянальны прыватны капітал. Прыватнай інтэграцыі з Расей гэта спрычыніца да поўнай страты беларусам ўласнасці, ейнага пераходу да нецвілізаціонага алігархічнага расейскага капіталу.

Навошта беларусам пасярэднік

Пагадненыне аб пераходзе з 2005 г. на валюту Расей супраць Канстытуцыі Беларусі, азначае перадачу ейнага сувэрэннага эмісійнага права ЦБ РФ. Бонадація национальнае заканадаўства

аб парадку функцыянаванія ЦБ саюзной дзяржавы і парадку правядзенія адзінай макра-еканамічнай, грошова-кредытнай і валютнай палітыкі, натуральна, будзе пра расейскім. Больш за тое, пасля пераходу на расейскі рубель да зьяўлення такога заканадаўства ў Расей не застанеца ніякіх стымулаў для фармавання саюзнага эмісійнага цэнтра і саюзной валюты. А ідэя двух эмісійных цэнтраў з выкарыстаннем адзінай валюты ненатуральная. На практицы гэта пагражае дэзварганизацый грошовага абарачэння, асабліва пры сацыяльно-еканамічнай нестабільнасці.

Ва ўмовах рынкавай канкурэнцыі з больш моцнымі расейскімі банкамі асноўная беларускія банкі, што фінансуюць дзяржаўныя праграммы і прымысловых гігантаў, непазыбежна збанкрывіць. Тое самае здарыцца і з падпрыемствамі, якія штучна падтрымлівалі ўрад і банкі. Пачнецца абвалы рост беспрацоўні.

Альтэрнатывай увядзенню расейскага рубля магла быць жорсткая прывязка да яго беларускага. Аднак сам расейскі рубель прывязаны да далія ЗША. Дык навошта беларусам пасярэднік?

Таму варта адмовіцца на цяпрашнім этапе ад ідэі поўнай валютнай інтэграцыі з Расей. Але мэтагодна працягваць сінхрачацию паміжнаю манэтарнай, падатковай, цэнавай і гандлёвой палітыкі. На гэтым этапе мэтагодна лібералізація наша грошавае абарачэнне, зрабіць паўнапраўным плацежным і ашчадным сродкам разам з беларускім, расейскім рублем, зўяру, далія.

Патрэбны саюз, і мяжа патрэбная

Безумоўнай мэтай беларуска-расейской інтэграцыі ёсьць мытны саюз, фармаваные адзінай

мытнай мяжы. Парамэтры такога саюзу павінны максимальна супадаць з парамэтрамі аналагічных міжнародных структур. Аднак супрэса варта было бы пабудаваць клясычную зону вольнага гандлю паміж нашымі дзяржавамі, у межах якіх прадугледзець адмену ўсіх (ці амаль усіх) мераў тарыфнага і нетарыфнага рэгулявання, адмову ад адміністрацыйнага рэгулявання цэнзу на тавары і паслугі, якія перамяшчаюцца праз мяжу. Каб супрацьстаяць кантрабандзе і ўпардакаваць гандал таварамі з трэціх краінаў, а таксама ў рамках падрыхтоўкі да ўступлення ў СГА, неабходна часова аднавіць мытную мяжу з Расейскай Федэрацыяй. На апошнім этапе нашай інтэграцыі варта прадугледзець уступленыне сумесна з Расей ў якасці пайнапраўных сяброў у Эўразвяз, пераход на агульна-принятую стабільную ёўрапейскую валюту — зўра.

У новай сітуацыі трэба дэнаансаваць ці ісцотна скарэктаваць дамову аб саюзе Беларусі і Расей 1997 г. Бо яна, як і рамка-ва пагадненіне 2000 г. аб пераходзе на расейскі рубель, ставіць палітычныя пытанні паперадзе эканамічных. Мэтагодна спачатку ўніфікація з Расей эканамічнае заканадаўства і практику гаспадарання. Варта скрыстацца з прапановы УПУціна скасаваць створаныя наднацыянальныя органы — дарагі і непатрэбныя бюрократычныя структуры. Ня можа быць раўнапраўны палітычны інтэграцыя, калі эканамічна вага адной краіны ў 19 разоў перавышае вагу другой, калі расейская эканоміка лічыцца рынкавай, а Беларусь, паводле ацэнкі ЭБРР, заходзіцца на перадапошнім месцы ў рынковых пераўтварэннях.

Інтэграцыя сапраўды можа ісці толькі па прынцыпах ЭЭ, лічыць С.Багданкевіч. Перш за ўсё таму, што галоўнай палітычнай мэтай нашай краіны, як і Расей, павінна стаць сяброўства ў Эўразвязе. Таму эканамічнае заканадаўства трэба максимальна наблізіць да агульна-ёўрапейскага.

ЛІЧБЫ ТЫДНЯ

1000 НОВЫХ ТРАКТАРОЎ атрымаюць калгасы і саўгасы. Рэзлічвацца за іх будуць праз лізінг (аплата расцягнутая на 5 гадоў), бо кожная машина каштует пад 40 млн. рублёў. Летасць гэткім чынам вёсцы прададлі 200 трактароў.

675 РУБЛЁЎ каштует цяпер літар бэнзыну А-76 на аўтазапраўках "Белнафтакіму". А-92 каштует 845, А-95 — 970, літар дызпаліва — 650 руб.

250 000 ТОНАЎ харчовай пшаніцы плянуете набыць за мяжой беларускі ўрад. У Беларусі сабралі 255 тыс. тонаў — гэтага хопіць толькі на 5 месяцаў. Купляць пшаніцу думаюць у Расей на 40—60 далаўраў за тону. Фуражнай пшаніцы хапае — яе назапашана 2 млн. 800 тыс. тонаў.

4 500 000 ПЛЯСТЫКАВЫХ ПЛАЦЕЖНЫХ КАРТАК маюць на руках беларусы. Штогод прадаецца калія 3 млн. тэлефонных картак, мільён картак для мэтро, 250 тыс. картак для платы за бэнзын. Беларускія банкі выпустылі ўжо 300 тысячай картак, якімі можна карыстацца ў 225 банкаматаў ды 984 тыс. пунктах выдачы наўніх грошай. 1411 прадпрыемстваў гандлю ды сферы паслугаў дазваляюць расплачвацца па банкаўскай картцы.

170 РУБЛЁЎ каптуе талёнчык на праезд у магілёўскім транспарце. Сабекошт адной паездкі там складае 200 рублёў. Транспартнікі прапаноўвалі павялічыць цану талёнчыкаў ад 150 да 180 рублёў, але старшыня аблыканкаму Барыс Батура запрэчыў.

4000 РУБЛЁЎ за кожныя суткі шматдзённай камандзіроўкі ў межах Беларусі будуць атрымліваць супрацоўнікі бюджетных установаў. За аднадзённую камандзіроўку — 2000, а за ноц без квітка з гатэлю — 1200 руб.

41 000 000 ДАЛАРЫ вінаватыя беларускія прадпрыемствы Расей за электрычнасць. З пачатку году запасычанасць зьменышылася ўдвай.

1 000 000 ПЛЯШАК ГАРЭЛКІ маюць экспартаваць беларускія прадпрыемствы ў Расей. Гэта сталася магчымым з-за адмены акцызаў на алькаголь для Беларусі. Цяпер беларуская гарэлка на расейскім рынке патанынне ўтрай.

A.K., C.I., A.M.

Першы швайцарскі банк

У краіне адчыніўся швайцарскі банк: статутны фонд "УБС Банк" (5 млн. зўра) цалкам належыць швайцарцам. Да яго настаўэрня было чатыры банкі з стопрацэнтным замежным капіталам: УП "Замежны банк "Масква—Менск" (Расея), ЗАТ "Астанаэксімбанк" (Казахстан), ЗАТ "Паўночны інвестыцыйны банк" (скандынаўская краіна) ды ААТ "Лорабанк" (Амэрыка сульпана з Латвіяй).

"Беларус" омскі

Трактары "Беларус" будуць збіраць у Омску ды Елабузе (Татарстан): МТЗ дамовіўся з Омскім заводам транспартнага машынабудавання ў Елабузе ўсімі аўтазападаўкамі. Штогод Расей мае патрэбнасць 10 тыс. беларускіх трактароў.

Глускую мэблю — у ЗША

Глускі дрэваапрацоўчы завод з 1 сынекні пачаў дамовіць мэблю ў ЗША. Штогодня плянуюць зарабляць 100 тыс. даліраў. Валодае заводам маскоўскі прадпрыемствік Уладзімер Самашчай, які набыў фабрыку, калі яна была на мяжы банкрутства. На заводзе працуе 173 чалавекі, уладальнік плянуете наяніць 30. Акрамя завodu, у раёне мэблю на экспарт вырабляе ўсіх лесапарціяўкі мясцовай лясной гаспадаркі, атрымліваючыя за тое 300 тыс. даліраў штогод.

Натрый у ліхтарах

Яшчэ да новага году дамы на ўсім прастэкце Скарыны і вул. Энгельса ў Менску будуть падсветленыя. Апроч таго, у сталіцы распачалі замяняць рутнія ліхтары на натрыевыя. Гэта дапаможа ашчадзіць 30% электрычнасці.

Бізнесоўцам — бясплатна

Ільготы для індывідуальных прадпрыемнікаў вызначылі "Беларусбанк". Адчыніць і зачыніць ражункі, праводзіць сродкі ў беларускіх рублях тут будуць бясплатна. За прыёмку гатоўкі давядзенца плаціць 0,5%, а за выдачу гатоўкі з раёну — 1% ад сумы.

Пальчаткі з аленя

Гарадзенская прадпрыемства "Акціент" пачаў вырабляць пальчаткі з фарбаванай скury аленя і казы. Большаясьць сырэвіны набываецца ў Расей. Мяркуеца штогодня ражуніца да 3 тыс. параў пальчатак. Каштаваць яны будуть калія 15 тыс. рублёў. 25% пальчатак збіраюць экспартаваць у Расей, астатнія будуть рэалізаваныя ў Беларусі.

прадукцыю ў маскоўскім рэгіёне.

Стваральнікі "Белавескай харчовай кампаніі" абяцаюць дапамагчы развязвацца прадпрыемствам Берасцейшчыны. Умовай дапамогі яны фактычна выставілі перадачу інфраструктуры Пружаншчыны, Кобрыншчыны ды Камянецшчыны ў рукі расейскіх кампаніяў.

Алесь Кудрыцкі

саміт СНД у Кішынэве

Нялёгка беларусу ўявіць
сытуацыю, калі
нацыянальна-
дэмакратычна
апазыція выступае за
скасаванье сувэрэнітету
і зыліцьцё сваёй краіны з
суседняй. Нялёгка ўявіць,
што ёсьць краіна,
населеніцтва якой так і
не прыйшло да згоды, як
называць сваю мову —
малдаўскай ці
румынскай.

Аб'ектыўна, як міне пераконвалі малдаване, нікай малдаўскай мовы не існуе. Проста пасыля заходу гэтай тэрыторыі ССРУ у 1940-м румынскую мову перавялі на кірыліцу і пачалі называць "малдаўскай". Цяпер лацінку вярнулі, аднак многія панешнікам з гэтым не пагаджаюцца, хоць і ня могуць сказаць, чым "малдаўская" адрозніваецца ад румынскай.

На менш пытанняй і з нацыянальнай самаідэнтыфікацыяй. Паводле перапісу 1989 г., у краіне жыло 64% малдаванаў, 13% украінцаў, 12% расейцаў, а таксама баўгары і гагаузы (гэтыя жывуць кампактна і цяпер маюць сваю аўтаномію). Новы перапіс сέньняшніе "камуністычнае" кіраўніцтва ўвесь час адцягае. Паводле словаў малдаўскіх дэмакратаў, яно бацца, што многія малдаване назавуць сабе румынамі. Дый незразумела, як пераселі перапіс у краіне, дзе з 4-мільёнага населеніцтва калі мільён прадаўцоў і жывуць за мяжой — у Румыніі, Турцыі, Расеі, Партугаліі, уця-

каючы ад сярэдняга заробку ў 40 далаўраў. Дадайце сюды яшчэ прыднястроўскі канфлікт, каб атрымаўся востры і рэзкі "буек Малдавіі".

Вось прыедзе Пуцін

Шчырае замілаванье ў мянэ выклікаў безаглядна-наіўны аптызм малдаўскай расейско-моўнай прэсы, якая спадзявалася на паворотныя вынікі саміту. "Што скажа Пуцін? Як ён вырашыць прыднястроўскую проблему?" Варыяцыі на этым "Пуцін думае пра Малдову" нагадвалі думку некаторых беларусаў, што мы знаходзімся ў цэнтры ўвагі ія толькі Масквы, але і ўсяго свету. Большаясьць гэтай малдаўскай прэсы, трэба заўважыць, дзяржаваўная, і піша пра апазыцію прыблізна ў стылі БТ часоў Зімойскага.

Расея ды Пуцін для дзяржаўной малдаўскай прэсы — "святачная карова", у дачыненні да якой нават ценъ крытык альбо скепсісу непажаданы. У кішынэўскіх крамах лімантуе "Руское радио", таксіст-расеец родам з Рыгі прызнае, што, жывучы ў Кішынэве 30 гадоў, па-румынску гаварыць так і не навучыўся. Малдаване, кажа, людзі гасцінныя: калі ў кампаніі хоць бы адзін расейскамоўны, усе будуць гаварыць па-расейску. Дзеля справядлівасці трэба вазначыць, што прэзыдэнт-камуніст Уладзімер Варонін, як і іншыя вышэйшыя кіраўнікі краіны, валодае ру-

мынскай мовай.

Малдаўскія ўлады рыхтаваліся да саміту, як правінцыйная кіраўнікі рыхтуюцца да прыезду начальніцтва. За два дні да сустэречы ў Кішынэве ўключылі гарачую ваду — упершыню за апошнія гады гэта было зроблены заходу да пачатку апяпляльнага сезона. У кішынэўскім аэрапорце адрамантавалі фасад будынку для асабліва важных гасцей, траву падстрыглі, кветкавыя клюмбы асвяжылі. Галоўную магістраль Кішынэва ачысьцілі ад неарганізаваных гандляроў і жабракоў, якія з савецкіх часоў з'яўляюцца адметнасцю Малдовы. Невядома для чаго на два дні зачынілі рынак за тры кварталы ад месца сустэречы прэзыдэнтаў. У дзень саміту цэнтральны праспект Кішынэва ад раніцы быў проста перакрыты, па ім на ездзілі нават таксоўкі й грамадскі транспарт. Уздоўж праспекту Штафана Вілікага, які праразае ўсю сталіцу, праз кожныя 10 мэтраў стаялі паліцянты ў параднай форме.

Падарунак ад імянініка

Што да саміту, дык на ім самым інтыроўным аказаўся "падрыхтаваны экспромт" Пуціна на наконт абраўніцтва на пасаду старшыні Рады кіраўнікоў дзяржаваў СНД Леаніда Кучмы. Да гэтую толькі прэзыдэнт Расеі ўзначальваў гэту структуру. Пратанова Пуціна на фоне падпісання пагадненія пра стварэнне расейска-украінскага

кансорцыюму і сціплых вынікаў сустэречы прэзыдэнтаў Беларусі і Расеі стала яшчэ адным паказынкам расейска-украінскага збліжэння. Аляксандар Лукашэнка тройбы браў слова, выступаючы супраць гэтай ініцыятывы. Яго падтрымалі прэзыдэнты Ўзбекістану, Таджыкістану ды Арменіі. Нават сам збягніткана Кучма прананаваў перанесці разгляд гэтага пытання на наступны саміт, які адбудзеца ў Кіеве. Але гэта было зроблены толькі пасыля таго, калі Лукашэнка нагадаў, што Украіна нават не ратыфікала статуту СНД і фармальна з'яўляецца асацыянаваным сябрам Садружнасці.

Навідавоку тактычныя мэты Пуціна — падтрымка ўкраінска-

га прэзыдэнта ў цяжкі для таго пэрыяд і жаданьне Масквы сур'ёзна ўпльвать на Кіев. Стратэгічна, аднак, тут бачыцца прызнаныне Расеі ўкраінскага стаўлення да СНД як сродку цывілізаціонага разводу быльых савецкіх рэспублік. Пуцін вымушана прызнае тое, з чым не прымірыўся Ельцын: Расея ня здольна будаваць на руінах Саюзу нейкую новую звышдзяржаву са сталіцай у Маскве. А таму можна ўвесыці ратацию кіраўнікоў, скараціць пэрсанал органаў СНД на 25% і пераключыць моц дзяржавы на забесьпиччынне найперш эканамічных інтарэсаў.

Віталь Цыганкоў, кар. радыё "Свабода" — для "НН".

Кішынэу — Менск

Нямеччына

ХДС/ХСС робіць высновы з выбараў

Пасыля выбараў у Бундэстаг 22 верасня Эдмунд Штойбер, прэм'ер-міністар Баварыі і кіраўнік ХСС, вылучаны ад хрысціянскіх дэмакратаў на пасаду канцлер, гаварыў аб стратэгічным посьпеху ХДС/ХСС. Партыя сапраўды здабыла больш галасоў, чым чатыры гады таму, і ледзьве-ледзьве не атрымала большасці ў Бундэстагу — не хапіла 8,8 тыс. галасоў. Хадэкі па-ранейшаму маюць перавагу ў верхнім палаце нямецкага парламэнту — Бундэсраце, што дазваляе ім паспяхова блякаць ініцыятывы ўраду.

Аднак пры гэтым хрысціянскія дэмакраты захавалі статус апазыцыі і здабылі менш за 40% галасоў — горшыя вынікі партыя мела толькі ў 1949 і ў 1998 г. Сапраўды, гэтым разам з яе пра-галаставала на 1,1 млн. чалавек болей, чым чатыры гады таму, але мільён з гэтих галасоў дастаўся хадэкам дзякуючы папулярнасці Штойбера ў Баварыі.

Параўзай называе вынікі выбараў новая "моцная жанчына" ХДС Ангела Мэркель — лідэр партыі й парламэнтскай фракцыі хрысціянскіх дэмакратаў. Зь ёй згаджаецца прэм'ер федэральнай зямлі Саар Пётэр Мюлер зь лібэральна-рынковай крыва.

Што адносіць вынікае? П.Мюлер лічыць, што ХДС мусіць надалей неабмежоўвацца пытаннямі эканомікі, беспрацоўя і падаткаў, а звярніць большую ўвагу на праблемы сям'і, імігрантаў, адукцыі, экалёгіі, іншых сацыяльных пытанняў. Мэркель лічыць, што програма хрысціянскіх дэмакратаў у гэтых адносінках дастаткова сучасная (чытай — ліберальная), але гэта ніяк не ўдаецца давесіці выбаршчыкам. Так, азначэнне сям'і ў праграме ХДС не назавеш старамодным ("Сям'я прысутнічае ўсюды, дзе бацькі клапоцяцца пра дзяцей, а дзеці

Ангела Мэркель і Эдмунд Штойбер

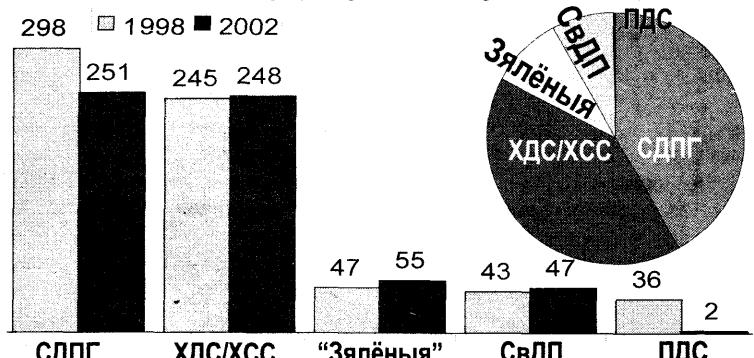
пра бацькоў"), але многім, асабліва маладым кабетам, здаецца, што хадэкі ўхваляюць выключна традыцыйную, поўную сям'ю, дзе жанчына не працуе. На думку А.Мэркель, ХДС/ХСС не павінна прынцыпова асуджаць няпоўную сем'і ды грамадзянскі шлюб. Апроч таго, палітык з'яўляе ўвагу, што для жыхароў вялікіх гарадоў "зялёныя" лёзунгі пра развязвіць грамадзянскага транспарту, права спажыўцоў ці грамадзкую апеку над дзецімі важнейшыя за рост цэн на энергію з-за экалагічнага падатку, з якім змагаецца ХДС/ХСС. Мюлер адстойвае эканамічную палітыку, арыентаваную на дробных прадпрымальнікаў і працаўнікоў, тым больш што найбольшыя прырост прыхільнікаў ХДС/ХСС зафіксаваны сярод рабочых і беспрацоўных.

Тээзисы Мэркель і Мюлера падтрымала ліберальнае крыло ХДС, у тым ліку кіраўнік самай буйной рэгіянальнай арганізацыі ХДС Юрген Рутгерс зь зямлі Паўночны Райн — Вестфалія і Крысціян Вульф зь Ніжніяй Саксоніі. Лідэр хрысціянскіх дэмакратаў у Райнланд-Пфальцы Крытаф Бёхр лічыць, што ХДС занадта засяродзілася на "матэрыйальна-рэчыўнай" аргументацыі й забылася пра эмоціі выбаршчыкаў, тады як канцлер Шродэр тонка адчуў грамадзкія настроі.

Цяжка прадказаць, ці перамогу рэфарматарскія памкненыні А.Мэркель пашыраны ў хадэцкіх "нізах" кансэрваторыўны лад мысленія. Ёрг Шонбам з брандэбурскай арганізацыі ХДС ўжо перасяцярог кіраўніцу партыі ад залішнай лібралізацыі. На яго думку, няма сэнсу завабіцца гарадзкім выбаршчыкам з прланаванымі Мэркель тэмамі, такім як экалёгія, права чалавека ці абарона спажыўцоў. "Мы павінны ня гнацца за духам часу, а мацней прайяўляць нашы нацыянальныя пачуцьці", — сэцвярджае Шонбам.

Паводле "Gazety Wyborczej"

298 ■ 1998 ■ 2002

Расклад сілаў у Бундэстагу

Сымбалічны мост з 20 тыс. сьпісаных танкаў хоча перакінуць цераз Одру нарвіцкую Фундацыя Мосту сяброўства. Яе шэф, мастак Скот Туз, прапасці польскі ўрад дапамагчы "будматэрыйямам". Аднак супрацоўнікі польскага Агенцтва вайсковай маёмастці (АВМ) можа падараваць хіба колькі штук.

Дай летасць польскае войска якое займаецца зьбіраннем утылізованай вайсковай тэхнікі, кажуць, што гэта немагчыма. Танкі робяцца з найлепшай сталі, і металургічныя заводы плаціць за кожны вялізны грошы. АВМ можа падараваць хіба колькі штук.

Дай летасць польскае войска

сыпіала толькі 800 танкаў. Таму фундацыя распачынае пошуки машын і ў іншых краінах. Адначасова скандынаўцы шукаюць грошай: разъмешчаны аднаго танка ў вялізных арцы мосту будзе каштаваць 10—15 тыс. далаўраў.

Руслан Равяка

8 ПРАГРАМА ТВ З 14 ДА 20 КАСТРЫЧНИКА

Наша Ніва [38] 11 кастрычніка 2002

**14 ПАНЯДЗЕЛАК,
КАСТРЫЧНИКА****БТ**

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Навіны.
 6.15, 7.15, 8.15 Добрай раніцы, Беларусь!
 9.15, 17.00 "Справа Дрэйфуса". Сэрыял: 1-я сэрыя.
 10.10 Кола тэлеагляду.
 10.20 Існасьць. Духоўная праграма.
 10.50 Плянта АРТ.
 11.15, 22.00 "Магія хаканьня". Сэрыял.
 12.20 "Славянскі базар у Віцебску-2002". Эзатар харэзграфіі і цырку "Рызома".
 13.05 Тэлебарометар. Прагноз надвор'я.
 13.20 Л.Арлова ў экспцэнтрычнай камэді "Вясёлья хлопцы".
 14.50 Спова мітрапаліту Філарэту на съята Пакрова Прасвятой Багародзіцы.
 15.20 "Востраў Матылек". Сэрыял для дзіцей.
 15.45 "Сузор'е надзея". Нацыянальны тэлевізійны конкурс юных таленайтў.
 16.15 Мальтыклюб.
 18.20 Гольскіх у прычанай камэді "Па сямейных аbstавінах". 1-я і 2-я

сэрыі.
 20.40 Калыханка.
 21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.
 21.45 Навіны рэгіёну.
 22.50 10 хвілін пра спорт.
 23.20 Зона ІКС.
 23.30 Фантастычны сэрыял "Першая хвала" (Канада-ЗША).

СТВ

5.00 "Мэш". Камэйдыйны сэрыял.
 5.30 "Шэршь ля ФАН". Музычна-забаўляльная праграма.
 6.00, 16.05 "Събет Бобі". Мультсэрыял.
 6.30, 15.35 "Паўэр рэйнджэр", ці Магутны рэйнджэр". Тэлесэрыял.
 7.00 "Меншычна. Людзі, падзея, факты".
 7.10 "Запрашаем паскардзіца".
 7.20, 18.40 "Тэхналепія".
 7.30 "Арт-экспрэс". Культурнае жыцьце стаціі.
 7.45 "168 гадзін".
 8.50, 21.20 Кіно: В.Белавусаў, І.Кузьняцова, А.Рапапорт у баўсіку "Болевы прыем".
 10.45 "1/52". Спартыўны агляд.
 11.00 "Навіны сусветнай шоў-індустрыі".
 11.30 "Яга, цёмная страсьць". Тэлена-візла.
 12.30, 16.30, 20.05, 23.15 "24 гадзіны".
 12.50 "Чорная скрыня". Журналісцкое

расесьледаваньне.
 13.20, 18.55 "Каменская". Тэлесэрыял.
 14.35 Мультсэрыялы "Чалавек-павук", "Жыцьць з Лі".
 16.50 "Сямейная страсьць". Ток-шоў.
 17.55 "Пад вуглом 23 з паловай". Дак.
 фільм.
 18.25 Навіны СНД.
 20.20 "СТВ-спорт". Тэлеальманах.
 20.40 "Тэатральны гісторы".
 20.50 "Добры вечар, маленькі...".
 21.05 "Партрэт у інтар'еры".
 23.30 "Пакуль гарыць съвечка".
 0.00 Хіт-момант.
 0.10 "Гісторыя саксу". Дак. фільм.
 1.10 "Апошні халасьцяк". Ток-шоў.
 4.00 Музычны канал для тых, хто ня съпіц.

8 канал

17.30 Мультфільм "Том і Джэры".
 17.40 Mast. фільм "Сківіцы".
 19.50 Дак. фільм "Пумы – ільвы Андай".
 20.40 Тэлекрама.
 20.45 "Вечарніца".
 21.00 Праграма "Знаёмцеся – Беларусь".
 21.15 Mast. фільм "Жонка астранаўта".
Першы музычны канал
 7.00 "Пад'емнік".
 8.30, 17.30, 20.30, 22.45 MegaMix.
 12.00, 16.40 "Azon". Толькі лёгкая музыка.
 12.50 Футбольны кур'ер.
 13.20, 18.55 "Каменская". Тэлесэрыял.

14.00, 22.10 Навіны спорту.
 14.10 "Інтар'Актыў".
 16.00 "Скул-парад".
 18.30 Музыка.RU.
 19.30 People-mix.
 22.00 "120/80". Інфармацыйна-забаўляльная праграма.
 22.10 Навіны спорту.

АНТ

8.00 Тэлеканал "Добрай раніцы".
 9.00 Навіны.
 9.15 "Сямейная повязі". Сэрыял.
 10.00 Штудзенсанс. "Востраў памылак".
 11.30 Дзіцячы сэрыял "Твінісы".
 13.35 Мэцюю Бродэрый, Жан Рэнё ў супрабаўку "Гадзіла".
 15.45 "Падарожнікі настакі".
 16.00 Рэкуэл Уэлч у прыгодніцкім фільме "Фантастычнае падарожжа".
 17.30 Чалавек і закон.
 18.00, 20.30, 23.30 "Нашы навіны".
 18.10 "Вялікае мыцьце".
 19.05 Чакай міяне.
 20.00 Час.
 21.05 "Фабрыка зорак". Прэм'ера.
 22.15 Дэтэктыў "Дронга" (заключная сэрыя).
 23.40 "Іншы час".
 0.20 "На футbole".

РТР

7.45 Фільм Францыса Форда Копалы "Такер, Чалавек і яго мара" (ЗША, 1988 г.).
 10.00, 19.00, 22.20 Весткі.
 17.50 Сэрыял "Зладзейка. Шчасце напракат".
 18.50 Дабранач, дзеци!
 19.35 Мясцовы час. Весткі – Масква.
 19.55 Сэрыял "Брыгада".
 21.05 Прэм'ера. Сэрыял "Лінія абароны".
 22.35 "Культурная рэвалюцыя".

Культура

17.30, 23.00 Навіны культуры.
 17.45 Кіру-балет. Людзі і танцы.
 18.10 "Дапамажыце Тэлеку". Вячэрняя гісторыя для самых маленых.
 18.20 Сінаграма.
 18.45 "Час музыкі". "Мэфістофель і Ко".
 19.30, 21.50 "Маладыя гады караля Людовіка XIV" (паводле раману А.Дзюма).
 21.35 Весткі.
 23.25 "Начны палёт".

НТВ

9.00 Сэньня раніцай.
 9.20 Надвор'е на заўтра.
 9.25 "Надоечы".
 11.00, 15.00, 15.00, 17.00 Сэньня.
 14.35 "Нашты вы, дзізунты, прыгожых кахаеце?" Ток-шоў "Прынцып

даміно".

15.55 Баявік "Агент нацыянальной бяспекі". "Доктар Фауст".

17.05 "Увага. Вышук!" "Мардоўскі спрут".

18.00 "Сέньня" з Тацянай Мітковай.

18.35, 22.40 Дэтэктыў "Крот". 5-я сэрыя.

19.45 Сэрыял "Дальнабойнікі". "Лебядзянь".

21.00 "Сэньня ўвечары" з Кірылам Паздняковым.

21.35 Сэрыял "Вуліцы разбітых ліхтароў". "Чорная метка".

Эураспорт

9.30, 16.00 Футбол. Кваліфікацыя чэмпіянату Эўропы. Паўтор.

11.30 Матагонкі Гран-пры. ЧС. Малайзія. Сіցагляд.

12.30, 18.00 Вэліспорт, ЧС. Бэльгія. Паўтор.

14.00 Тэніс, АТР Вена. Фінал. Паўтор.

15.00 Экстразмальныя віды спорту. Паўтор.

19.30 Тэніс, WTA, Цюрых. Жывая трансляцыя.

21.00 Бокс. Паўтор.

22.30 Футбол. Кваліфікацыя чэмпіянату Эўропы. Сіցагляд.

1.15 Матагонкі Гран-пры. ЧС. Малайзія. Агляд.

дадзеная жыцьць". Расесьледаваньне НТВ.

10.00, 11.00, 15.00, 16.00, 17.00 Сэньня.

10.05 Кулінарны падыніак.

14.35 "Сладкыня і сладкынікі". Ток-шоў "Прынцып даміно".

16.05 Сэрыял "Вуліцы разбітых ліхтароў". "Чорная метка".

17.15 Дак. драма "Злачынства і пакаранье".

18.00 "Сэньня" з Тацянай Мітковай.

18.3, 22.405 Дэтэктыў "Крот". 6-я сэрыя.

19.45 Сэрыял "Дальнабойнікі". "Дым у лесе".

21.00 "Сэньня ўвечары" з Кірылам Паздняковым.

21.35 Сэрыял "Вуліцы разбітых ліхтароў". "Сынекіны барс".

Эураспорт

9.30 Матагонкі Гран-пры. ЧС. Малайзія. Агляд. Паўтор.

10.30, 17.30 Футбол. Кваліфікацыя чэмпіянату Эўропы. Паўтор.

15.00 Экстразмальныя гульні. Паўтор.

16.00, 19.30 Тэніс, WTA, Цюрых. Жывая трансляцыя.

21.30 Бокс. Паўтор.

22.00 Бокс. ТВА. Жывая трансляцыя.

0.15 Трыял. Партугалья.

0.45 Матагонкі на выноўлівасьць. Валелунга.

НТВ

Тэхнічная прафіляктыка да 14.40.

14.40, 15.05 "Ціесьць карысць ад дыбы". Ток-шоў "Прынцып даміно".

15.00, 16.00, 17.00 Сэньня.

16.05 Сэрыял "Вуліцы разбітых ліхтароў". "Сынекіны барс".

17.15 Шырае прызначэнне.

18.00 "Сэньня" з Тацянай Мітковай.

18.35, 22.40 Дэтэктыў "Крот". 7-я сэрыя.

19.45 Сэрыял "Дальнабойнікі". "Лёха".

21.00 "Сэньня ўвечары" з Кірылам Паздняковым.

21.35 Сэрыял "Вуліцы разбітых ліхтароў". "Зынкненые".

Эураспорт

9.30 Матагонкі на выноўлівасьць. Валелунга. Паўтор.

10.30 Трыял. Партугалья. Паўтор.

11.00 Тэніс, WTA, Цюрых. Паўтор.

12.00 Футбол. Кваліфікацыя чэмпіянату Эўропы. Паўтор.

14.00 Экстразмальныя гульні. Паўтор.

16.00, 19.30 Тэніс, WTA, Цюрых. Жывая трансляцыя.

17.30 Футбол. Легенды чэмпіянату Эўропы.

18.30 Конны спорт.

21.00, 23.30 Парусны спорт.

22.00 Гольф.

0.15 Футбол. Кваліфікацыя чэмпіянату Эўропы. Агляд.

17.15 "Нациянальная бяспека. Чыста

дэпартамент".

18.05 "Сэньня" з Тацянай Мітковай.

18.35, 22.40 Дэтэктыў "Крот". 8-я сэрыя.

19.45 Сэрыял "Дальнабойнікі". "Уцекі".

21.00 "Сэньня ўвечары" з Кірылам Паздняковым.

21.35 Сэрыял "Вуліцы разбітых ліхтароў". "Кошкі-мыши".

Эураспорт

9.30 Парусны спорт. Паўтор.

10.00 Гольф. Russian Open. Паўтор.

10.30 Гольф. Паўтор.

13.30, 0.45 Футбол. Кваліфікацыя чэмпіянату Эўропы. Паўтор.

14.00 Экстразмальныя віды спорту. Паўтор.

Наша Ніва [38] 11 кастрычніка 2002

ПРАГРАМА ТВ З 14 ДА 20 КАСТРЫЧНІКА

9

**18 ПЯТНІЦА,
КАСТРЫЧНІКА****БТ**

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Навіны.
 6.15, 7.15, 8.15 Добрай раніцы, Беларусь!
 9.15, 17.00 2. Балкін у маст. фільме "Усе каюць какаюць" ("Беларусьфільм").
 10.05 "Падарожжа вакол съвету".
 Дак. сърыйл (ЗША).
 10.15 Сад мары.
 10.45 Святыні Беларусі. Фрэскі Спаса-Праабражэнскага храму.
 11.10, 22.00 "Магія каҳаньня". Сърыйл.
 12.20 Добры дзень, Беларусь!
 13.15 Л.Арлова ў музычным фільме "Вясна".
 15.20 "Востраў Матылек". Сърыйл для дзяцей.
 15.50 "Усе на арбіту!" Пазнавальны сърыйл.
 16.05 Пяць цудаў.
 16.15 5x5.
 18.20 3 дакладных крыніц.
 18.35 Д.Лі Кертыс у мэйдраме "Дар Нікаласа" (ЗША).
 20.10 Лёс чалавека.
 20.40 Калыханка.
 21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.
 21.45 Навіны рэгіёну.
 22.50 10 хвілін пра спорт.
 23.20 Зона Ikc.
 23.30 Начальная размова.

1.05 Трылер рэжысэра А.Хічкока "Малады і невінаваты" (Вялікабрытанія).

СТВ

5.00 "Мэш". Камэйны сърыйл.
 5.30 "Шэршл я ФАН". Музычна-забаўляльная праграма.
 6.00, 16.05 "Съвет Бобі". Мультсэрыял.
 6.30, 15.35 "Паўэр рэйндэрэз, ці Магутны рэйндэрэз". Тэлесэрыял.
 7.00 "Менчына. Людзі, падзея, факты".
 7.05, 20.20 "СТВ-спорт".
 7.15, 12.30, 16.30, 20.05, 23.50 "24 гадзіны".
 7.30, 18.25 Навіны СНД.
 7.45 "Фільм, фільм, фільм...".
 8.00 "Пад вуглом 23 з паловай".
 Дак. фільм.
 8.30, 20.30 "Тэма дня".
 8.40, 21.15 "Тэнжалегія".
 8.50, 21.25 Кіно: баявік "Аўганец-2".
 11.00, 21.00 "Аўтапанарама".
 11.15 "Запрашаем паскардзены".
 11.25 "Сънеданьне з Інай Афана-севай".
 11.30 "Яга, цёмная страсьць".
 12.50 "Экалігія Менску".
 13.20, 18.55 "Каменская-2". Тэлесэрыял.
 14.35 Мультсэрыялы "Чалавек-павук", "Джым Батан".
 16.50 "Сямейная страсьць". Ток-шоу.
 17.55 "Пад вуглом 23 з паловай".
 Дак. фільм.
 18.40 "Партрэт у інтэр'еры".
 20.40 "Філярманічны тыдзень".
 20.45 "Добры вечар, маленькі...".

23.35 "Плянета людзей".

0.05 "Хіт-момант".

0.15 Начны экран: "Цень". Баявік.

1.55 Музычны канал для тых, хто ня съпіць.

8 канал

17.30 Мультарада.
 17.40 Леанід Філатоў у маст. фільме "Зь вечара да поўдня".

19.50 Дак. фільм "Цудоўная коні".

20.00 "Вечарніца".

21.00 Маст. фільм "Вялікі удар".

0.35 Праграма "Найлепшыя кінатруки году".

15.15 Дэятктыў "Злачынства". Фільм 2-і. "Падман". Частка 2-я.

16.30 "Куміры".

17.00 Фільм "Сталін". Частка 3-я.

18.00, 20.30, 24.00 "Нашы навіны".

18.10 "Вялікія мыцьце".

20.00 Час.

21.05 Поле цудаў.

22.15 Баявік XXI стагодзьдзя "Вялікі удар".

0.35 Праграма "Найлепшыя кінатруки году".

17.45 Паўдзэнныя сны.
 18.10 "Дапамажыце Тэлеку". Вячэрняя гісторыя для самых маленьких.

18.20 "Ленінградская справа". Павал Філонаў.

18.45 Рэстрапэктыва "Тры галасы вугорскага кіно". "Палкоўнік Рэдль".

Маст. фільм (1984 г.).

20.05 Ток-шоу "Аркестравая яма".

21.45 "Знакамітая ары". Дж.Расіні, "Паліяпушка".

22.00 Весткі.

22.15 Блеск-клуб.

23.25 "Джазафранія".

гандіні.
 18.00 "Сέньня" з Тацянай Мітковай.
 18.35 "Свабода слова".

20.00 І.Шаўлак-і Б.Хімічай у баявіку "Адбіцье".

22.10 "Усе адразу!" Начныя забавы.

22.45 Прэм'ера. Кіно не для ўсіх.

Фільм Боба Фоса "Увесь гэты джаз" (ЗША).

Эураспорт

6.15 Матацыклетныя гонкі, Аўстралія

125cc 250cc. Трэніровачныя заезды.

9.15 Матацыклетныя гонкі, Аўстралія

125cc. Паўтор.

11.00 Гольф. Russian Open. Паўтор.

11.30 Футбол. Кваліфікацыя чэмпіянату Еўропы. Паўтор.

14.00 Экстремальная віды спорту. Паўтор.

16.00, 21.00 Тэніс. WTA. Цюрых.

Чээрціфінал. Жывая трансляцыя.

17.30 Футбол. Кваліфікацыя чэмпіянату Еўропы. Спэцглэйд.

22.30 Сумо. Башо. Японія.

0.45 Парусны спорт. Новая Зэляндыя.

Паўтор.

1.45 Матацыклетныя гонкі, Аўстралія, Глэдзі.

Агледзі.

17.20 "Вочная стаўка". "Лекі для Па-

РТР

7.45 Сърыйл "Брыгада".

8.50 Сърыйл "Лінія абароны".

10.00, 19.00 Весткі.

17.50 "Пакой съмеху".

18.50 Дабранач, дзеци!

21.05 Пашоўка на заутра.

9.00 Сёньня раніцай.

9.20 Надвор'е на заутра.

9.25 Дак. драма. "Злачынства і пака-

раныне".

10.00, 11.00, 15.00, 16.00, 17.00 Сёньня.

10.05 Найнoushная пісторыя. "1996 год.

Першамайскі. Хроніка адной эздры".

Фільм А.Паборцава.

14.35 "Каханьне на адлегласці".

23.30 Апошні сэнс. Рутгер Хаўэр у

вострасюжэнтым фільме "Лічаныя

хвіліны" (Вялікабрытанія-ЗША).

1992 г.

9.00 Чорныя дзіркі. Бе-

лья плямы.

16.05 "Парыскі ча-

сопіс".

16.30 "Музыка Бразыліі.

Іншая самба". Дак.

фільм.

17.30, 23.00 Навіны

культуры.

НТВ

9.00 Сёньня раніцай.

9.20 Апошні герой-

2. "Перасцярога".

22.00 Што? Дзе? Калі?

Фінал.

23.20 Трылер "Асоби-

на-2".

1.00 Реальная музыка.

9.20 "Сам сабе рэжысэр".

10.20 "Сто да аднаго". Тэлегульнія.

11.15 Прэм'ера. "Форт Баярд".

12.10 "Клюб энтара".

13.00, 19.00 Весткі.

13.20 Дэятктыў "Вяртаньне Святога

Лукі". 1970 г.

15.00 Футбол. Чэмпіянат Pacei. "Ляка-

маты" (Масква) — "Тарпэда-ЗІЛ"

(Масква). Жывая трансляцыя са ста-

дэйні "Лякаматы".

17.50 "Лакой съмеху".

19.25 "Люстра".

21.00 Прэм'ера. "Зарасія зоркай".

22.00 Эдэй Мэрфі ў камэдыйным ба-

віку "Паліціскі з Бэзвілі Хілз-2".

1.00 До мажор.

11.50 ЭГ.

12.05 "Мар'я-ўмельца". Маст. фільм.

13.25 "Дар дажджо". Вялікія рэкі Аф-

рікі". Фільм 8-ы. "Сінд. Рака дастат-

ку".

13.55 Магія кіно.

14.20 "Хто там...".

14.45 "Кантрольная для дарослы".

Дак. фільм.

15.50 Р.-М.Рыльке. "Звычайнае

жывіць". Тэлевізійны спектакль.

16.50 "Вяртаньне баўгу". Дак. фільм

(Італія-Канада). 1-я сърый.

17.45 "Дом актара". "Першыя выхад".

18.25 "Сфэры".

19.05 "Мідлмарч". Тэлесэрыял.

20.05 "Лінія жыцьця". Сафіко Чыяй-

рэлі.

21.00 Навіны культуры.

21.20 "Сымерць у французкім садзе".

Маст. фільм.

23.00 "Варышнікай у Галівудзе". Мю-

Загінуць або забіць

Улетку выйшла ў сьвет кніга амэрыканскага гісторыка Браена Марка Рыга "Жыдоўскія салдаты Гітлера" (Bryan Mark Rigg. Hitler's Jewish Soldiers). Яна выклікала розгалас. Скандалнасьць даследаваньня — і ў назьве, і ў тэме, і ў лічбах, якія падае гісторык. Паводле ягоных звестак, у войсках Трэцяга райху служылі 150 тыс. габрэу.

Шараговы вэрмахту Антон Маер

"Нямецкі ідэал"

"Мішлінг" — так зваліся ў гітлераўскай Нямеччыне дзеци, народжаныя ад шлюбаў арыйцаў з жыдамі. Расавыя законы 1935 г. (г.зв. "Нюрнберскія законы") імпэрскі закон аб грамадзянстве), якія выдалялі "стопрацэнтных" жыдоў па-за юрыдычнае поле, былі больш спагадлівымі да мяшанцаў. Тыя, у каго жыдам быў толькі адзін з бацькоў (мішлінг першай ступені) ці адзін з бабцяў-дзядоў (мішлінг другой ступені), не лічыліся жыдамі — яны былі немцамі з "сапсананай" крыўёю.

І гэтак сама, як і "чыстакроўных" немцаў, іх прызываў ў вэрмахт, Люфтвафэ і на флёт. Яны гэтак сама служылі і да служваліся да афіцэрскіх, часам нават генэральскіх званьняў.

Вэрнер Гольдберг

Сотні мішлінгі атрымалі за съмесьць Жалезныя крыжы. 20 шарагоўцаў і афіцэрў жыдоўскага паходжаньня былі адзначаны Рыцарскім крыжам — найвышэйшай вайсковай узнагародай Райху. Нацысцкая прэса разглумірана зъмішчала фатаўдым блакітнавокага бляндина ў касцы з подпісам "Ідэальныя нямецкі салдат". Звалі хлопца Вэрнером Гольдберг. Ягоны бацька быў габрэй.

Гэтая факты падаюцца фантастыкай, аднак даследнік пачывярджае іх реальнымі дакументамі. Так, ён распавядае пра 82-гадовага жыхара ФРН, які служыў падчас вайны капітанам у вэрмахце і таемна выконваў юдаецкія абрауды ў ваенна-палявых умовах.

Маёр вэрмахту Робэрт Боргард заслужыў Рыцарскі крыж за танкавыя прарыў савецкага фронту ў жніўні 1941 г. Потым ён трапіў у Афрыканскі корпус

фё, намеснік Германа Герынга. Ён злучыў свой лёс з нацыянал-сацыялістычнай партыяй, калі быў дырэктарам фінансавай управы кампаніі "Люфтганза" (1926—33 г.). З 1933 г. ён быў статс-сакратаром Міністэрства авіяцыі ды начальнікам узбраенія Люфтвафэ. Заслуга стварэння нямецкай вайсковай авіяцыі цалкам належыць Герынгу і Мільху. Пасля капітуляцыі Францыі ў 1940 г. яму было нададзена званьне генэрал-фельдмаршала. Каб давесці "чысьціню крыві" Мільха, Герынг здаваў дакумент, падпісаны фраў Мільх, дзе цвердзілася, што Эрхард — пазашлюбны сын барона фон Біра. Герынг съмляўся: "Мы зрабілі з Мільха байструка, але ж байструка арыстакратычнага".

У 1947 г. Міжнародны вайсковы трывалы прысудзіў Э.Мільху да пажыццёвага зняволенія. Аднак ужо ў 1954 г. яго выпусыцілі.

У любёнец Гітлера Райнгард Гейдрых, кіраўнік RSHA, які кантроліраваў гестапа, крымінальную паліцыю, выведку і контравыведку, усё сваё жыццё змагаўся з чуткамі пра габрэйскае паходжаньне. Кажуць, аднаго разу, вярнуўшыся дадому на падпітку, ён пабачыў сябе ў люстэрку і пачаў страліць, прыгавораваючы: "Жыд пархаты!"

Ахвяры ці каты?

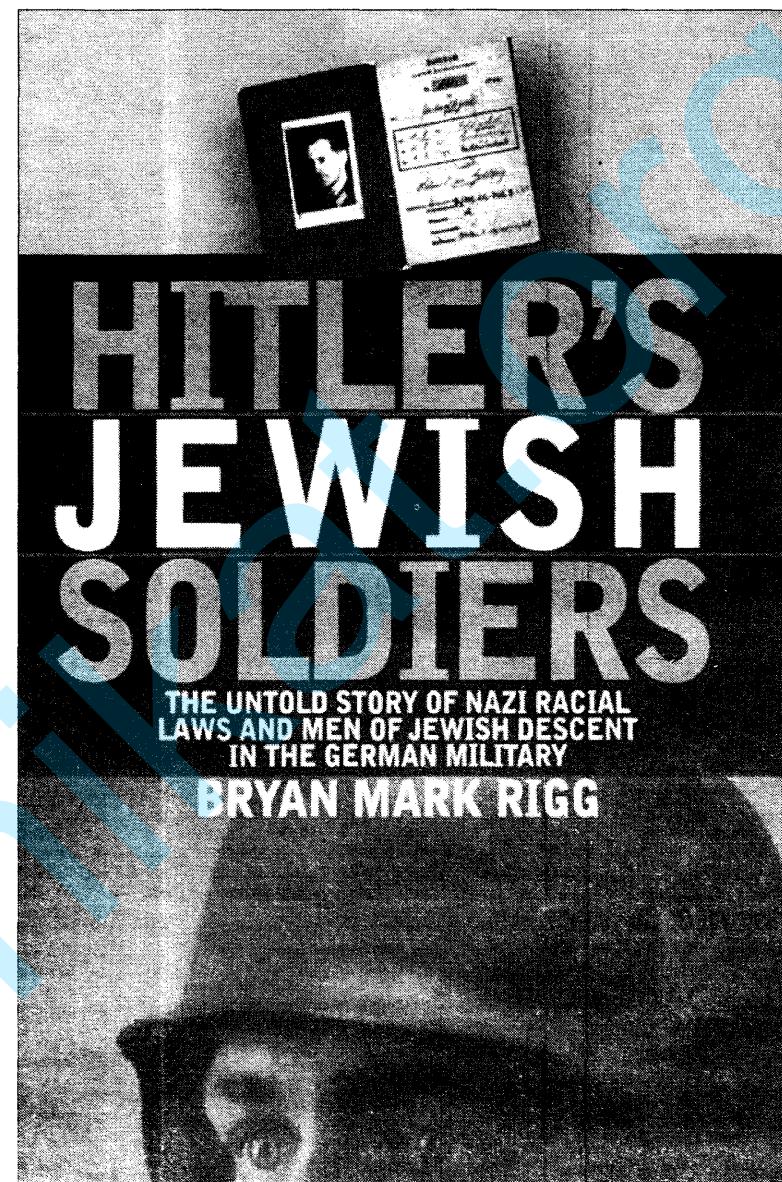
У 1940 г. усім афіцэрам, якія мелі двух жыдоўскіх дзядоў ці бабуляў, было загадана падаць у афіцэрскім званні на таго, у каго толькі адзін продак: быў габрэйскіх крыві, малгі заставацца служыць як шараговы.

Аднак загады часта заставаліся толькі на паперы. Нямецкія салдаты не выдавалі партыйным і карным органам "сваіх жыдоў" (і адначасова цалкам спакойна ставіліся да расстрэлаў жыдоў на захопленых тэрыторыях). У кнізе Б.Рыга падаюцца 1200 прыкладаў службы мішлінгі ў вэрмахце. У 1000 з іх было зьнішчана 2300 жыдоўскіх сваякоў.

Часыцкам жыццё ставіла іх у сюрэралістычныя сітуацыі. Салдат з Жалезным крыжам прыехаў з фронту ў канцлагер Заксенхаўзен, каб наведаць свайго бацьку-жыду. Афіцэр СС быў у шоку: "Калі б не ўзнагарода на тваім мундзіры, ты б у мяне хутка апынуўся тамсама, дзе і твой бацька".

76-гадовы жыхар Нямеччыны, жыд на ўсе сто працэнтаў, так і яз змог адказаць сабе на пытаньне: "Калі я служыў у нямецкім войску, а мая маці загінула ў Асьвенцыме, дык хто я — ахвяра ці адзін з перасылднікаў?" Ён у 1940 г. здолеў учычы з акупаванай Францыяй па-французскім дакументах на нямецкай імя. Зы ім ён трапіў у элітныя войскі "Ваффэн-СС". Ягоны выпадак — вынятак з традыцыйнага жыцця пісімі мішлінге. Аднак — вынятак, які пачывярджае правила. "Немцы, якія адчуваюцца сваю віну за зробленое, ня хочуць чуць пра нас. Жыдоўская грамада адварочае ад такіх, як я. Нашыя гісторыі супярэчаць таму, што звыклісі называць Галакостам", — кажа гэты вэтэрэн другой сусветнай.

Абсалютная большыня мішлінгі служыла ў звычайных

часыцях вэрмахту. Самі яны кажуць, што, ідуучы ў войска, сваёй мужнасцю стараліся аблвергнуць расіецкія тэорыі нацыстаў. Гітлераўскія салдаты даказвалі, што жыдоўскія продкі не замінаюць ім быць нямецкімі патрыётамі і храбрымі байцамі.

Вэрмахт увесе час быў "гняздом апазыцыі" ў Райху. Кадравыя вайскоўцы не прымалі расавых і партыйных тэорыяў нацыянал-сацыялістаў і неаднойчы рыхтавалі замахі на "ўлюбёнаага фюрэра". Вядомы замах 20 ліпеня 1944 г. — іхная справа.

Праўда і няпраўда

Гісторыкі, якія даўно займаюцца даследаваннем Трэцяга райху, кажуць, што амэрыканскі даследнік узыяў на дуже новую праблему. Яшчэ ў 1970-х зьявіўся артыкул жыдоўскага гісторыка Міхаэля Фрэйнда, дзе гаварылася: Р.Гейдрыха прызначыл адказным за "канчатковое вырашэнне жыдоўскага пытаньня" менавіта таму, што Гітлер і Гімлер ведалі пра ягонае жыдоўскага паходжаньне.

Даніэль Клугер у ізраільскай газэце "Весты" назначыў, што тэма мішлінгі ў войску Райху ўздымаеца з канца 80-х. Аднак часта мішлінгі кіраваліся зусім не матывамі патрыятызму, пра

якія кажа Б.Рыг. Пэўная частка іх "ішла ў войска з адзінай мэтай: выратаваць сваіх бацькоў. Часам ім гэта ўдавалася, як бязыменнаму танкісту, які, даведаўшыся, што ягоны бацька "паўжыд" знаходзіцца на вакзале сярод іншых падрыхтаваных да дэпартациі, уварваўся туды я быў — у чорнай уніформе танкіста — і гвалтам выцягнуў свайго бацьку з натоўпу асуджаных на съмерць. І выратаваў яго: паліцыя, якая ачапіла будынак, не рызыкнула супрацьстаяць франтавіку".

Рауль Гілберг, прафэсар гісторыі Вэрмонцкага ўніверсітэту, лічыць, што Рыг завышае лічбу мішлінгі ў войсках Трэцяга райху. "Мы ведаём, што іх было тысячы", — кажа ён, аднак лічбу звыш 100 тыс. лічыць перабольшанай.

Чувач галасы і ў падтрымку Б.Рыга. Былы канцлер ФРН Гельмут Шміт, афіцэр Люфтвафэ і ўнук габрэя, съведчыц: "Толькі ў маёй аўтографіі было 15—20 такіх самых хлопцаў, як і я. Перакананы, што глыбокае вывучэнне Рыгам праблематыкі нямецкіх салдатаў жыдоўскага паходжаньня адкрыве новыя перспектывы ў вывучэнні вялікай гісторыі Нямеччыны XX ст.". Аркадзь Шанскі

Браен Марк Рыг — 31-гадовы прафэсар гісторыі Амэрыканскага вайсковага ўніверсітэту. Быў добраахвотнікам у ізраільскім войску, афіцэрам у корпусе марской пяхоты ЗША. Нядаўна абараніў доктарскую дэсэртацию ў Гарвардскім ўніверсітэце. Тэймай габрэя-салдатаў Райху зацікавіўся падчас побыту ў Нямеччыне, калі вывучаў карані ўласнага роду.

У Магілёве сярод усё большае колькасці мерапрыемстваў забаўляльнага характару, разлічаных на масавага гледача, імпрэзы зь якасна іншай сэнсавай і сутнаснай нагрузкай выглядаюць як альбіносы сярод нэграў. Яны ня тое каб зусім рэдкія, ня тое каб абдзеленый ўвагай — яны папросту нязвыклія. Затое яны — знакі сталасьці грамадзства.

Падзея, пра якую гаворка, закране адну з найменей дасьледаваных старонак гісторыі Магілёва часоў другое сусветнае вайны — жыцьцё і зынішчэнне габрэйскага гета. У музее гісторыі Магілёва ў памяць аб 61-й гадавіне першага масавага расстрэлу габрэйў была адкрыта выставка фатаздымкаў з Фэдэральнага архіву Кобленцу (Нямеччына). Усе здымкі былі зроблены фотакарэспандэнтам вэрмахту Рудольфам Кесльерам

ФАТАГРАФІЯ Вачьма Кесьлера

у чэрвені 1941 г. з палітычна-прапагандыскай мэтай і мусіл ілюстраваць мерапрыемствы акупацыйных уладаў па арганізацыі габрэйскіх працоўных атрадаў і стварэнні магілёўскага гета.

Выстава ня мела дакладнае назвы, і ў гэтым ёсьць свой сэнс. З аднаго боку, арганізатары імкнуліся паказаць трагедью габрэйскага гета. З другога боку, выстава мела стацца імпульсам для пераансаваньня сучасным грамадзствам трагічных падзеяў таго часу. Паводле даваеннай статыстыкі, у Магілёве габро складалі 45% ад агульнае колькасці насельніцтва. У гэтай сітуацыі казаць аб адназначнасці ўзаемнаў між габрэямі і беларусамі не выпадае. Два этнасы суіснавалі ва ўмовах канкуренцы. Ня можна адпрэчваць факту актыўнага альбо пасіўнага суўдзелу беларусаў у рэпрэсійных заходах акупацыйных уладаў, калі за часамі другое сусветнае вайны ў Магілёве было зынішчана больш за 20 тыс. габрэйў. Аднак гэта лічба была б большай, каб не было сем'яў, што ратавалі габрэйў, нягледзячы на рызыкую быць зынішчанымі. На фата-

здымках, вядома, не на першых плянах, прысутнічаюць і беларусы, якія сваім выглядам мала чым рознічаюцца ад габрэйў — тая ж вопратка, тыя ж стомленасць, разгубленасць. Присутнічаюць, вядома, і паліцыянты пры зброй.

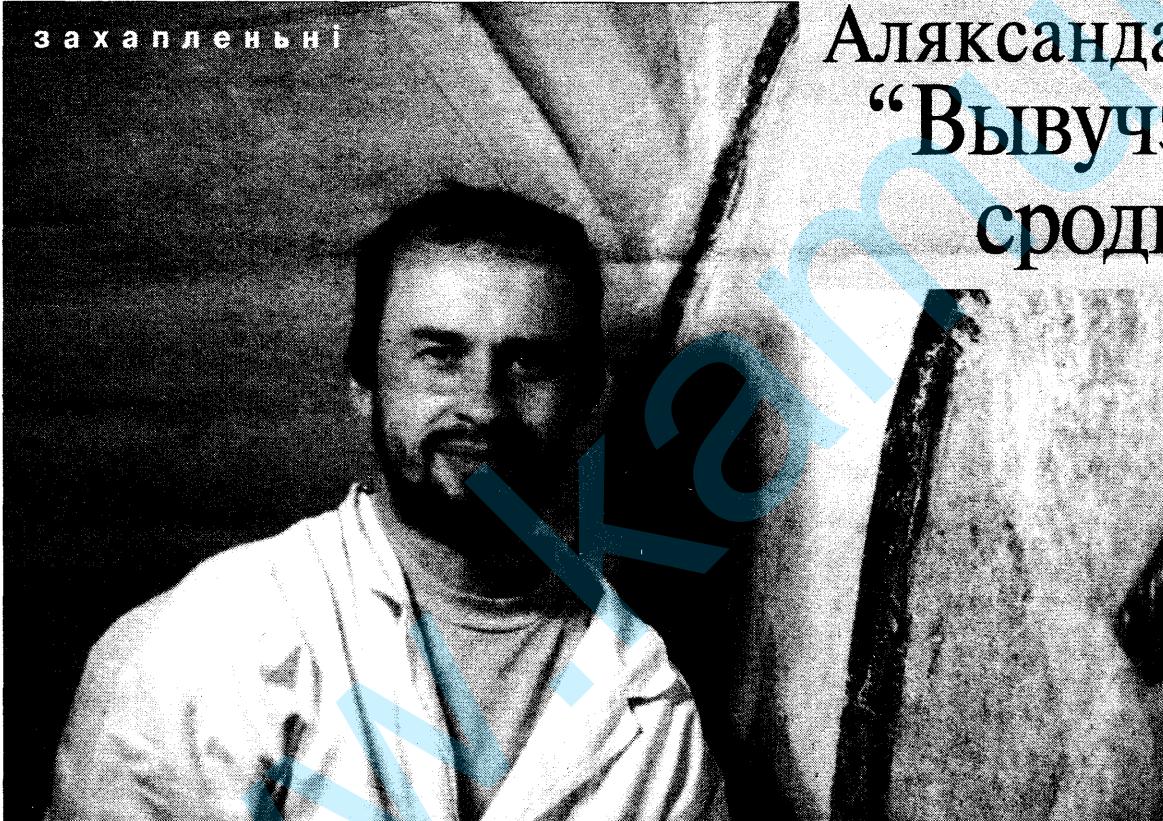
Гэтак супала, што выставу на-ведаў дырэктор Эвангелічнай акаадэміі Бадэн сп.Лохман. Ён распавёў пра дыскусію, якую выклікалі гэтыя фатаздымкі ў Нямеччыне. Сп.Лохман зазна-чыў: «Гісторыя цвердзіц, што нельга шукаць аднаго вінаватага. Гэтак не бывае, што нехта адзін ува ўсім вінаваты. Калі ў разыў-заньне пэўных пытаньняў уцягнутае войска, калі ўцягнутыя народы, дзяржавы, калі гаворка вядзеца аб жаданыні зынішчыць народ, дык нельга казаць, што нехта робіць, а нехта гэтага ня робіць. Усе ў гэтым вінаваты».

На адкрыцці выставы паведамілі, што нарэшце выйшла з друку першая кніга з сэрыі «Гісторыя магілёўскага габрэйства. Дакументы і людзі». Менавіта ў працэсе збору матэрыялаў для кнігі і былі знайдзеныя фатаздымкі, прадстаўленыя на выставе.

Алесь Асішоў, Магілёў

Аляксандар Астравух: “Вывучэнне ідышу сталася сродкам самазахавання”

Аляксандру Астравуху 43 гады. Жыве ён у Менску, мае жонку, дваіх дзяцей (сыну Радзіму ўсяго некалькі месяцаў). Нарадзіўся ў беларускім сям’і ў вёсцы Закрэўшчына на ўскрайку Вузды. Апошнія пяць гадоў ён руліў складае ідыш-беларускі слоўнік, працуячи штодня па 10–12 гадзінаў у суткі.

— Калі пытаюцца пра маё падожданье, мне адразу згадваецца жартоўная песня на ідыши: «Майн татэ із а балаголэ...» Дзяды мae былі простыя сяляне, бацька — вайсковец, маці працаўала бухгалтаркай. Паводле адкулакі я мастак-рэстаўратар. Скончыў стаўпецкую школу, мастацкую вучэльню імя Глебава ў Менску, тады паступіў у тэатральна-мастацкі інстытут. Тры з паловай гады працаваў у школе, потым трапіў у рэстаўратарскую майстэрню. Сышоў зь ёй у 1997 г. Вучыўся ў Італіі,

Румыніі, Аўстрыі. Яшчэ й цяпер троху працу ў галіне рэстаўрацыі, але ў асноўным займаюся слоўнікам.

— Ад каго ў Вас гэткая цікаўасць да ідышу?

— Ад выкладчыка з інстытуту, які потым стаў нашым кірауніком у майстэрні. Яго завуць Алег Хадыка. Ён вырас на менскай Старажоўцы. Пасля вайны там яшчэ жылі габрэі, якія размаўлялі на ідыши. Ад Алега Хадыкі мы, студэнты, вучыліся прыказкам, песням, першым літарам габрэйскага алфабету. У 1984 г. я трапіў у Мсыціслаў, дзе «старэйшыя таварышы» запісалі ад габрэйў песні, фальклёр. Мы пісалі дзённікі па-беларуску габрэйскім літарамі спраўа налева, ня ведаючы яшчэ мовы, толькі алфабэт. Тут было і юнацкае захапленыне незвычайнім, і рэстаўрацыйнае памненніне. Рэстаўратар займаецца справамі непатрэбнымі, кінутымі... Мова зьнікала на вачах. З

большасці габрэйў слоўца на ідыши выціснуць было немагчыма. Мастак Май Данцыг, мой выкладчык, ведаў, што мы вывучаем ідыш, але для яго гэта тема была абсалютна закрытая.

— Дзе яшчэ, акрамя як у коле рэстаўратараў, можна было пачуць ідыши у Менску?

— Калі нам, студэнтам, не хадзелася ісці на заняткі, мы выпраўляліся ў парк Чэлоскінцаў, дзе падслухоўвалі старых габрэйў, якія, шпацыруючы альбо гуляючы ў шахматы, размаўлялі на ідыши. У пачатку 90-х мы, рэстаўратары, хадзілі на курсы да паста Гірша Рэлеса ў Менску, аўтадынаны габрэйскай культуре імя Ізі Харыка. Вывучэнне ідышу, асабліва ў 1984–85 г., сталася для мяне сродкам самазахавання ва ўмовах тагачаснага абсурду, калі нельга было на-самрэч займацца мастацтвам...

— Як вы трапілі на ідыш-беларускі кангрэс у Вільні?

У 1997 г. у Менск прыехаў

Гірш-Довід Кац, знакаміты лінгвіст з Оксфарду, які звібраўся наведаць усе мястэчкі і запісаць беларуска-габрэйскі фальклёр. Гірш Рэлес паведаміў яму пра нашу группу, мы пасябравалі, і налетаў у Вільню паехала піцёраў нашых хлопцаў-рэстаўратараў. Ад 1999 г. я пачаў штогод ездзіць на віленскія сэмінары. У 2001 г. пры Віленскім університетзе быў адчынены Габрэйскі інстытут. Цяпер пад яго дахам усе і ладзіцца.

— **Хто выкладчыкі?**

— Людзі з розных кантынэнтаў, вельмі цікавыя. Ганна Вершык з Таліну, Ханан Бордзін з Ерусаліму, Аўром Ліхтэнбайм з Буэнас-Айрэсу, Іцхок Ніборскі з Парыжу. Ніборскі выкладае звычайна ў Амерыцы, у Каліфорніі, і непасрэдна ў Францыі. Дарэчы, зараз у Парыжы адно з самых моцных асяроддзяў ідышу. Пад эгідай габрэйскай бібліятэкі «Мэдэм» створана некалькі добра апрацаваных слоўнікаў: француска-ідыш, ідыш-францускі, слоўнік габрэйскай у ідыши...

— **А студэнты адкуль прыяжджаюць?**

— Таксама з усяго свету. З Амерыкі, Израілю шмат студэнтаў, з Францыі, Нямеччыны заўжды прыяжджаюць, з Бэльгіі, Польшчы таксама. Сёлета ўпершыню японка была. Усяго — каля 70 чалавек. На жаль, вучыцца на гэтых курсах — даволі дорага, таму ідзе тэндэнцыя зьніжэння ліку вучняў з СНД. Летась былі людзі з Масквы, Украіны, з Літвы некалькі чалавек. Сёлета ўжо амаль нікога не было. З Беларусі былі Дзіна Іткіна, жыхарка Палацку, і я. Цікава, што сёлета ў Вільню

прыехала многа моладзі, якая сур'ёзна займаецца ідышам. Таму вышэйшыя «клясы» — трэці, чацвёрты ўзроўні — былі перапоўненыя. Звычана ж запаўняюцца толькі першы ўзроўні — першы, другі. Я ўжо прайшоў усе ўзроўні, і сёлета мне праста хацелася паслухаваць тыхі знаўцаў, як Ніборскі і Ліхтэнбайм.

— **Ці ўдасканалілі Вы веданье ідышу пасля візита ў Вільню?**

— Безумоўна. Сэмінары — жывая магнімасць пачуць мову, гутарыць на мове. Таму і прыяжджаюць у Вільню энтузіясты з усіх куткоў свету і жывуць цалы месяц у штучна створаным, але па-мастаку адрастураваным асяроддзьдзі. Габрэй ў Вільні не цураюцца ідышу, таму здаецца, што ў гэтым горадзе вялікая габрэйская грамада, хоць у колькасці выміраючыя яна саступае менскай.

— **Чаму ў Менску няма гэткай габрэйскай установы, як Віленскі інстытут?**

— Цяжка сказаць. А чаму ў Вільні захавалася ўсё цi амаль усе беларускіе — бібліятэкі, архітэктур, асяродкі Беларусчыны? Тоё саме і з літоўскай мовай, і з габрэйствам, і з ідышам.

Паводле «Анаху кан»

Вялікі фрагмент з габрэйска-беларускага слоўніка прыказак і прымавак, складзенага **А.Астравухам**, быў зъмешчаны ў «Габрэйскім нумары» часопісу «ARCHE». Сам вялікі ідыш-беларускі слоўнік мае выйсці з друку ў 2003 г. Вэб-адрес Віленскага інстытуту: www.yiddishvilnius.com.

Тры тысячы менчукой прастухалі казкі

Менская тэлефонная сетка з 4 кастрычніка ўвяла новую паслугу — казкі для дзяцей па тэлефоне. Кожны дзень па тэлефоне 096 для дзяцей Менску гучыць новая казка. Каштую такая паслуга 22 рублі за хвіліну, і прастухаць казку можна і днём, і вечарам. Для кожнага абанента казка будзе гучадль ад пачатку. Даўжыня кожнае казкі складае ад 5 да 15 хвілін. Гэта крыху болей за час, адведзены на казкі, напрыклад, у тэлефонных сетках Масквы: там яны доўжацца 5—8 хвілін.

Падрыхтаваная фанатэка МГТС зъмяшчае па 25 казак па-расейску і па-беларуску, агучаных дыктарам тэлевізіі Тацнай Мацюшэнкай. Гэтага запасу хопіць на найбліжэйшыя 2 месяцы. Потым супрацоўнікі тэлефонной сеткі мяркуюць дадаваць новыя казкі.

Як адзначаюць супрацоўнікі

МГТС, новая паслуга ўжо выклікала вялікую цікаўнасць. На выходных 5—6 кастрычніка колькасць тэлефанаванняў перасягнула 3000. Прывблізна на такую колькасць тэлефанаўнняў і разылічвала МГТС, уводзячы новую паслугу.

Апрача казак, МГТС цяпер увядзе таксама інфармаваньне пра кінаафішу Менску (091), начнічы дыскаткі (092), адрамсы кругласутачных крамаў (093), гараскопы для ўсіх зна-каў Задыяку (094), штодзённыя прагноз надвор'я (095). Кошт кожнае такое паслугі таксама складае 22 рублі за хвіліну. Як засвідчылі "НН" у кіраўніцтве Менскай гарадзкой тэлефонной сеткі, найбольшая колькасць зваротаў прыпадае на нумар 094: дазнацца свае гараскопы на выходныя пажадалі амаль 3500 жыхароў Менску.

А.Ш.

Бондар на бочцы

Літаратурна-выдавецкая бочка "Літаратура і мастацтва", якая пасля східу Сяргея Касцянія засталася бяз бондаря, іншою яго атрымала. Праудзівей, гэта бондарка: 7 кастрычніка кіраўніцай холдынгу была прызначаная паслуга Тайса Бондар.

Зъмены ў кіраўніцтве холдынгу адлюстравалі вынік барацьбы паміж групоўкамі Сяргея Касцянія і міністра інфармацыі Міхаіла Падгайнага. На зъездзе Саюзу пісьменнікаў 24 верасня М.Падгайны пакаяўся ў неправільнай кадравай палітыцы пры

арганізацыі холдынгу, і вось плён — паставіў кіраўніцай вядому беларускую паслугу.

Перавод часопісу "Всемирная література" на беларускую мову, задуманы С.Касцянінам, цяпер наўрад ці адбудзеца. Так кожа сама беларуская паслуга ў камэнтары для "НН": "Гэта вельмі спэцыфічны часопіс, тату я лічу, што ён павінен выходитць па-расейску".

Старшыня Саюзу пісьменнікаў Але́сь Пашкевіч ад камэнтару наконт прызначаныя Т.Бондар кіраўніцай холдынгу ўстрыймаўся.

Аркадзь Шанскі

тага фільму дэбютаваў у Галівудзе. Паўласкова праз дзесяць гадоў з'яняла праця — "Час пазыкаў", які стаўся самым наўедальнім фільмам у Чэхіі ў 98-м.

Якія фільмы варт паглядзець у часе рэтраспэктывы чэскага кіно

Чэскае кіно сёньня ў росквіце. Пасля "новай хвалі" 60-х, якая падаравала съвету Іржы Менцэля, Веру Хіцілаву і Мілаша Формана, яно зноў набірае абароты.

Здымачныя пляцоўкі загружаныя, амэрыканцы актыўна здымаюты у Празе, чэскія фільмы запрашаюць на прастыжныя фестывалі. А пачынаўся новы пад'ём пры канцы 80-х, калі савецкая сістэма каналаў, каб абрывацца пад ударамі "аксамітнай рэвалюцыі".

Карціны менавіта гэтага пэрыяду можна будзе паглядзець на наступным тадын ў менскім кінатэатры "Перамога".

Найбольш цікавым падаещацца фільм "Час слутаў" (14 кастрычніка, 18.30) Іржы Паўлаковай — дачкі кінакрытыка Нэлі Паўлаковай. Гэта псыхалягічная драма пра складанасці кахання і помсты. Безадказнае каханыне ператварае сціплую студэнтку-мэдышку ў мэгеру, якая круціць блізкімі і калегамі, як цацкамі. Карціна з посыпехам прыйшла на кінафестываліх у Канах, Жэнэве і Манрэалі, выканана галоўнай мужчынскай ролі Карал Родэн, актор у пятym калене, пасля гэ-

Андрэй Расінскі

У "Спадчыны" новы рэдактар

Новым галоўным рэдактарам часопісу "Спадчына" заміж Захара Шыбекі стаў Аляксей Хадыка.

Як ён зазначыў для "НН", галоўная задача, якая сёняня стаіць перад рэдакцыяй, — аднавіць рэгулярны выхад выдання. Найбліжэйшы нумар, прысьвечаны Польшчы, — у стадыі макетавання, ён павінен выйсці пры канцы месяца. Пасля яго ўбачаць съвет "украінскі" і "эканамічны" нумары.

Надалей А.Хадыка мяркуне зрабіць "Спадчыну" самаакупнай: "Мы адновім падпіску: яна заўжды давала вельмі высокі ўзровень акупнасці часопісу —

больш за 50%. Апроч таго, выданье мае даўнія традыцыі і вялікі інтэлектуальны патэнцыял. Таму мы мяркуне працаўца інтэлектуальная праўдзівасць "Спадчыны". Напрыклад, наладзіць выпуск календароў і г.д.". Палепшыцца ў польшчы афармленне часопісу — пабольшае ілюстрацыі, у тым ліку каляровых. Новы рэдактар плянует таксама зрабіць часопіс рэцензованым, "ВАКАўскім" (ад ВАК — Вы-

шэйшая атэстацийная камісія), каб публікацыі ў часопісе заціваліся на вакоўцам-гісторыкам падчас абароны дысэртаций. Ніводзін недзяржакуны часопіс не мае такога права. Таму публікацыя ў грунтоўных, але не рэцензіяваных "Беларускім гісторычным аглядзе" і "Спадчыне" выглядае нібыта менш прэстыжна, чым у "Беларускім гісторычным часопісе" ці "Вест-ках Акадэміі навук". "Рэцензіванне дазволіць узняць прэстыж "Спадчыны" і пашырыць кола аўтараў", — упэўнены А.Хадыка.

А.Ш.

"Тры іксы" ў Менску

Першая справа Ксандрэра Кейджа

Хто такі Джэймз Бонд, ведаюць нават тыя, хто ніколі ня чуў пра Яна Флемінга і ня бачыў ніводнага фільму з так званай "бандыяны". Яшчэ б! Адolateўшыя столькі падонкаў, кожны зъякіх абавязковы хадеў зьнішчыць съвет, непераможны супрацоўнік брытанскіх "органаў" даўно зрабіўся зьбіральным вобразам усіх шпіёнаў.

Але цалкам магчыма, што слава Бонда застанецца ў мінульым стагодзьдзя. Сучасную моладзь

ня вабіць бондаўскі кансерватызм — ад клясычнага стылю адзення і бездакорных манераў да "правільнага" съветапагляду. Яна хацела б бачыць героя, больш "блізкага да народу". Студыя "Каламбія Пікчэрз" пастаравалася гэта ўлічыць, выпускаючы на экраны фільм "Тры іксы", што вось ужо другі тыдзень дэманструеца і ў Менску. "Бандыяна" заўсёды цікалі босаў "Каламбії", некалі яны нават спрабавалі адсудзіць праўы на персанаж супэрагента ў студыі "MGM", але не атрымаліся. Нездарма ў 2000 г. зъявіліся "Анёлы Чарлі", дзе функцыі Бонда выконваюць трэх крутыя дзяўчыны. Атрымашы неблагая "касус", фільм цалкам мог стацца пачаткам новага шпіёнскага сэрыялу. Таго самага цяпер чакаюць ад "Трох ікоў".

Праўда, Ксандр Кейдж (якога іграе Він Дызэл, вядомы гле-дачам па фільмах "Выратаваць радавога Раяна", "Чорная дзірка" і "Фарсаж") можа прэтэндаваць хутчай на ролю "антэ-Бонда". Ксандрэ "паліцэйскіх ака-дэміяў" не канчаў, і прагнє ён не служыць грамадству, а жыць для сябе. Галоўнае для яго — каб у крыві быў належны ўзровень аднраліну. Ксандрэ не асабліва хвалюе лёс съвету, і ратаўаць яго (па прапанове спэцслужбаў) Кейдж бярэцца толькі таму, што інчай яму пагражает турма за ранейшыя "подзвігі".

Яго адпраўляюць у Прагу, дзе "кепскія дзядзькі" ў асобе ад-

стаўнога расейскага афіцэра Ёргі (яго ролю выконвае новазэлляндзец Марцін Цокас) і кампаніі задумаўца нешта нядобрае. Маючы "прыстойную" для злачыннага съвету рэпутацыю, Ксандрэ паспяхова ўпраўляецца ў дэвер да Ёргі. Спачатку даныне здаецца простым: здабыць інфармацыю. Але чым далей, тым больш адказнасці кладзеца на ягоныя плечы...

Многія сюжэтныя моманты "Трох ікоў" перацягнутыя з "бандыяны" ды іншых баевікоў (якіх вобраз магавітага вучонага, што стварае агенту разнастайныя супэрпрыстасаванні). Нічым асаблівым сярод іншых нягоднікаў не вылучаецца і "тыповы расеец" Ёргі. Хіба прынцыпавым анахізмам.

Ды галоўны герой не такі хуліган, які здаецца спачатку. Так, ён нэгатыўна ставіцца да курэння і п'е толькі для таго, каб "раскалоць" бандытаў. І наагул норай мae добры.

Трукаў і экшэну ў фільме, байды, ня меней, чым у апошніх стужках "бандыяны". Многія сцэны сапраўды ўражваюць — як эпізод з лявінай. Затое жорсткага гвалту ў пасыцельных сцэнаў у "Трох ікоў" няма, таму фільм цалкам прыдатны для прагляду любой аўдыторыяй. Упрыгожвае стужку, вядома, і Прага, якая асабліва добра глядзіцца ў тых хвілінах, калі ёй пагражае зыншчынне ад рук нікчэмных тэрарыстаў.

Плюсоў у фільме яўна больш, чым ікоў, таму паглядзець яго варт, ва ўсякім разе аматарам баевікоў.

С.П.

16 кастрычніка
ў бібліятэцы імя Францішка Багушэвіча (вул. Прытыцкага, 42) адбудзеца прэзентацыя кнігі Зымітра Бартосіка "Чорны пісталет".

Пачатак а 18.00. Праезд да станцыі мэтро "Пушкінская".

16 кастрычніка

у бібліятэцы імя Францішка Багушэвіча (вул. Прытыцкага, 42) адбудзеца прэзентацыя кнігі Зымітра Бартосіка "Чорны пісталет".

Пачатак а 18.00. Праезд да станцыі мэтро "Пушкінская".

16 кастрычніка

у бібліятэцы імя Францішка Багушэвіча (вул. Прытыцкага, 42) адбудзеца прэзентацыя кнігі Зымітра Бартосіка "Чорны пісталет".

Пачатак а 18.00. Праезд да станцыі мэтро "Пушкінская".

16 кастрычніка

у бібліятэцы імя Францішка Багушэвіча (вул. Прытыцкага, 42) адбудзеца прэзентацыя кнігі Зымітра Бартосіка "Чорны пісталет".

Пачатак а 18.00. Праезд да станцыі мэтро "Пушкінская".

16 кастрычніка

у бібліятэцы імя Францішка Багушэвіча (вул. Прытыцкага, 42) адбудзеца прэзентацыя кнігі Зымітра Бартосіка "Чорны пісталет".

Пачатак а 18.00. Праезд да станцыі мэтро "Пушкінская".

16 кастрычніка

у бібліятэцы імя Францішка Багушэвіча (вул. Прытыцкага, 42) адбудзеца прэзентацыя кнігі Зымітра Бартосіка "Чорны пісталет".

Пачатак а 18.00. Праезд да станцыі мэтро "Пушкінская".

16 кастрычніка

у бібліятэцы імя Францішка Багушэвіча (вул. Прытыцкага, 42) адбудзеца прэзентацыя кнігі Зымітра Бартосіка "Чорны пісталет".

Пачатак а 18.00. Праезд да станцыі мэтро "Пушкінская".

16 кастрычніка

у бібліятэцы імя Францішка Багушэвіча (вул. Прытыцкага, 42) адбудзеца прэз

НОБЭЛІ 2002

ФІЗІЯЛЁГІЯ ДЫ МЭДЫЦЫНА

Галоўным героям дасьледаванняў стаўся маленкі чарвячок-нэматода *Caenorhabditis elegans*. Ён зусім маленкі — каля 1 мм удоўжкі, але лічыцца ці не самым пасыпаховым арганізмам, бо сустракаецца ва ўсіх экасистемах. Ён таксама першай істота, чый геном цалкам разгаданы. У сваіх дасьледаваннях яго выкарысталі адразу трох навукоўцы: Сыдней Брэнэр (ЗША), Роберт Горвіц (ЗША) ды Джон Салстан (Вялікабрытанія). Яны й атрымалі Но-

Сыдней Брэнэр
навукоўцы: Сыдней Брэнэр (ЗША), Роберт Горвіц (ЗША) ды Джон Салстан (Вялікабрытанія). Яны й атрымалі Но-

ФІЗЫКА

Нобэлеўскую прэмію ў галіне фізікі падзялілі на дзве часткі. Першую атрымалі астрафізікі Рэйманд Дэвіс (ЗША) ды Масатоши Кашиба (Японія) за тое, што злавілі касымічную час-цінкі-нэўтрона.

Сутнасьць. Чаму Сонца съвецтві ды грэ? Сто гадоў таму лічылі, што яно патроху губляе сваю вагу, з-за чаго вызваліяще гравітацыйная энергія. Але ў такім разе Сонца мусіла б згаснуць праз 20 млн. гадоў пасля свайго нараджэння. (А Зямлі ўжо 5 млрд. гадоў.)

Најбольш распаўсюджаная рэакцыя на Сонцы — пераутварэнне вадароду ў гелій. Атам апошняга мае меншую масу, чым чатыры атамы вадароду, з-якіх ён утвораецца. Славутая формула $E=mc^2$ дала нагоду казаць, што менавіта падчас гэтага пераутварэння вызваліяще со-

блейскую прэмію ў галіне фізіялёгіі ды мэдыцыны за адкрыці ў сфэры генетычнага кіравання развязвіцём органаў ды запраграмаванай клеткавай съмерці.

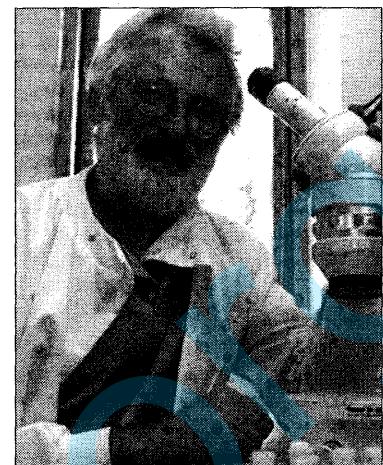
Сутнасьць. Прасачыць працэсы клеткавага нараджэння й адмірання ў вышэйшых істотаў пакуль цяжка з-за вялікай колькасці клетак, таму навукоўцы ю абраўлі для дасьледаваннях нэматоду. Яны назіралі за чарвяком ад самага пачатку, калі ён складаўся з адной клеткі, да ягонай съмерці, калі арганізм меў 959 клетак. Выявілася, што ў розных нэматодаў клеткі дыферэнцыя-

валіся ды зьнішчаліся адноўлькава, нібы па праграме. Вывучаючы нэматоду, ляўрэаты давялі, што тымі працэсамі кіруюць так званыя “гены съмерці”. Ёсьць яны і ў чалавека.

Усе нашыя клеткі вядуць радавод ад аплодненай яйцак-леткі. Яны дыферэнцируюцца, каб будаваць тканкі, органы, кроў і г.д. Кожны дзеянь у чалавечым арганізме ўзыняе калі трывлюна клетак і прыкладна столікі ж зьдзяйсьняе

запраграмаванае “самагубства”. Гэтак цела падтрымлівае іхню колкасць у тканках на патрэбным узроўні. Дзякуючы гэтаму, напрыклад, у зародка чалавека зынікаюць перапонкі між пальцамі. Зынішчэнне клетак ідзе кантралявана, таму яно атрымала назуву запраграмаванае клеткавае съмерці.

Карысьць. СНІД, ізўрадэгенэратуўныя захворваныні, інфаркт супрадаўжаюча масавай клеткавай съмерці. Рак, наадварот, не дае клеткам самазынічча.

Роберт Горвіц

Масатоши Кашиба

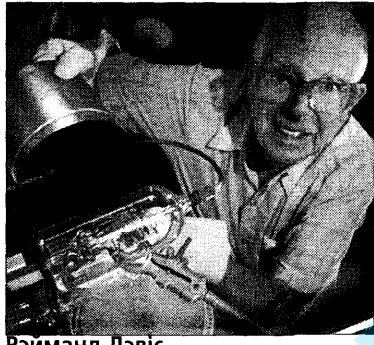
зямная атмасфера іх паглынае. У 1959 г. Джаконі сканструяваў рэнтгенаўскі тэлескоп, які пасставілі на ракету. З дапамогаю яго выявілася, што рэнтгенаўскія хвалі выпраменяваюць як толькі Сонца, але й іншыя зоркі, часцей за ўсё падвойные, у якіх адна зорка кружляе па арбіце вакол іншай, нэўтроннай зоркі ці “чорнай дзіркі”.

Карысьць. Калі звычайнія тэлескопы паказваюць касымічныя аб'екты ў натуральным сънятве, дык рэнтгенаўскія тэлескопы дазваляюць бачыць зусім іншую карціну съвету, сфармаваную рэнтген-хвалімі. У 1999 г. на арбіту выйшаў прынцыпова новы рэнтгенаўскі тэлескоп, сканструяваны Джаконі, які даў новыя звесткі пра космас.

ПРЕМІЯ ЗА НЭЎТРЫНА І ТЭЛЕСКОП

нечная энергія — вылятаючы дзве часынкі-нэўтрона.

Нэўтрона настолькі малыя, што амаль не сутыкаюцца з матерыялам. Кожнае імгненьне праз нас пралятаючы трывлюны нэўтрона, не пакідаючы нікага

Рэйманд Дэвіс

следу. З трывлюна сонечных нэўтрона толькі адзін натыкаецца на перашкоду, летучы скроў нашу плянэту. Навукоўцы, якія атрымалі прэмію, здолелі наліваць тых часынкі. Рэйманд Дэвіс сканструяваў дэйтактар нэўтрона — ёмістасць памерамі 14,6 на 6,1 м з 600 тонамі вадкасці, схаваную пад зямлём у шахце. За 30 гадоў працы ён злавіў 2 млн. нэўтрона з Сонца. Масатоши Кашиба падтэрдзіў ягоныя вынікі, карыстаючыся іншым дэтэктарам у Японіі. Ён злавіў на толькі сонечную нэўтрона, але й тая, якія ўтварыліся пасля выбуху супэрновай зоркі ў галактыцы Вялікага Магеліяна. Воблака калі Млечнага Шляху за 170 млн. светлавых гадоў ад нас. У дэтэктары Ка-

шыбы спыніліся 12 нэўтрона з 10^{16} (10 000 000 000 000, або квадрыльёна), якія працішлі скроў яго.

Карысьць. Адкрыцьці навукоўцаў далі штуршак для развязвіцца астрономіі нэўтрона. Калі ж выявіцца, што нэўтрона маюць масу, давядзенца зъмяніць усю мадэль элемэнтарных часынкінак ды ўяўленні пра агульную масу космасу.

Другую частку прэміі далі амэрыканцу італьянскага паходжання Рыкарда Джаконі (ЗША), чые распрацоўкі дапамаглі адкрыць крыніцы касымічных рэнтгенаўскіх хваляў.

Сутнасьць. Зарэгістраваць таях хвалі можна толькі з космасу, бо

пам цяжка. Мэтад К. Вютрыха дазваляе атрымліваць дакладныя рухомыя выявы пратэинаў малекулаў.

Карысьць. Гэта дапаможа, напрыклад, выяўляць каровіна шаленства. Прыдасца мэтад і падчас распрацоўкі новых лекаў: многія лекавыя малекулы створаныя адмыслова дзеля таго,

Кейічі Танака

спектрамэтрыя. Ляўрэаты прэміі прыдумалі несложаныя танныя спосабы, якія дапамагаюць вызначаць масу малекулаў з дапамогай электрычнасці ды лязэру.

Карысьць. Раней распрацоўваць лекі даводзілася доўга з-за таго, што цяжка было вызначыць склад хімічных злучэнняў. Цяпер адна лябараторыя зможа аналізаваць некалькі сотняў злучэнняў штодня. Можна

будзе раней дыягнаставаць зъяўленыне ракавых пухлінаў, прасцей зробіцца кантраляваць ежу на наяўнасць атрутні.

Другую палову прэміі атрымаў Курт Вютрых (Швайцарыя), які ўдасканаліў мэтад ядравага магнітага рэзанансу.

Сутнасьць. “Вялікімі” пратэінамі можна назваць толькі ўмоўна (каб атрымаць масу малекулы гемаглобіну (10^{-19} г), падзяліце 1 грам на мільярд, потым зноў на мільярд і ад выніку вазьмемце 10-ю частку). Разглядзець малекулу нават пад самым магутным мікраско-

ЗА МАКРАМАЛЕКУЛЫ І РЭЗАНАНС

премію ў галіне хіміі далі за развязвіцца мэтаду ідэнтыфікацыі й структурнага аналізу біялігічных макрамалекулаў. Першую яе частку атрымалі Джон Фэн (ЗША) ды Каічы Танака (Японія) за сваю працу ў галіне масавай спектрамэтрыі макрамалекулаў.

Сутнасьць. Масавая спектрамэтрыя дзеяе магчымасць вызначыць, з якім рэчывам мы маем справу, па ягонай масе. Допінг-кантроль, тэсты на наркотыкі, праверка харчовых страваў на рэчывы, якія яны ўтрымліваюць, — гэта таксама масавая

спектрамэтрыя. Ляўрэаты прэміі прыдумалі несложаныя танныя спосабы, якія дапамагаюць вызначаць масу малекулаў з дапамогай электрычнасці ды лязэру.

Карысьць. Раней распрацоўваць лекі даводзілася доўга з-за таго, што цяжка было вызначыць склад хімічных злучэнняў.

Цяпер адна лябараторыя зможа аналізаваць некалькі сотняў злучэнняў штодня. Можна

вернасці гэтакая выснова няслушина. Разам з тым, такія псыхалагічныя матывы робяць

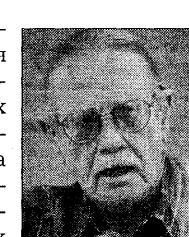
фінансавыя рынкі асабліва нестабільнымі ў зменлівімі.

Карысьць. Канэман распрацаваў уласную тэорию прынцыяццаўнай эмблемы, якія кіруецаць адно рацыянальнымі развагамі, калі справа ідзе пра гроши. Асабліва ірацыйнальныя матывы чалавека прайаўляюць сябе ў далёкіх супермаркетах, каб набыць там тавары з неадэксватна малой зынажкай, ці адмаўляюцца набываць менш рачачу нават тады, калі бачаць, што сталі жыць горш, чым раней. Гэта тэорыя дапаможа ўлічваць “чалавечы фактар” пры аналізе важных эканамічных падзеяў ці прынцыяццаўнай адказных рашэнняў.

Алесь Кудрыцкі

— разгадаваць з рэальными. Вэрнан Сыміт атрымаў прэмію за тое, што зрабіў лябараторны эксперымент інструментам эмпрычнага эканамічнага аналізу, асабліва ў вывучэнні альтэрнатыўных рынковых мэханізмаў.

Сутнасьць. Вэрнан Сыміт пачаў ладзіць эксперыменты, у якіх узельнічалі несапраўдныя працаўцы ды пакупнікі. Дадзеныя, атрыманыя падчас эксперыменту, былі амаль ідэнтычныя з

Вэрнан Сыміт

дасьледаваныне реальнага рынку. Дасьледаваў ён і прычыны, з-за якіх вынікі эксперыменту не зайдзеды супадаюць з рэальными.

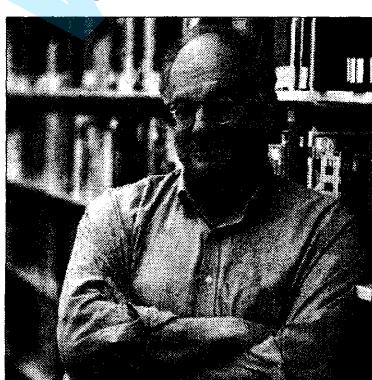
Карысьць. Дасьледаваныне Вэрнана Сыміта дапамогаў эканамістам правільна ладзіць эксперыменты, каб звялікай доляй верагоднасці прагназаваць, што адбудзеца на рынке ў той час іншыя сітуацыі. Эканамічны эксперымент не такі дараўгі, як дасьледаваныне реальнага рынку

вернасці згодна з тым, такія псыхалагічныя матывы робяць

фінансавыя рынкі асабліва нестабільнымі ў зменлівімі.

Карысьць. Канэман распрацаваў уласную тэорию прынцыяццаўнай эмблемы, якія кіруецаць адно рацыянальнымі развагамі, калі справа ідзе пра гроши. Асабліва ірацыйнальныя матывы чалавека прайаўляюць сябе ў далёкіх супермаркетах, каб набыць там тавары з неадэксватна малой зынажкай, ці адмаўляюцца набываць менш рачачу нават тады, калі бачаць, што сталі жыць горш, чым раней. Гэта тэорыя дапаможа ўлічваць “чалавечы фактар” пры аналізе важных эканамічных падзеяў ці прынцыяццаўнай адказных рашэнняў.

Традыцыйна эканамічная наука разглядала чалавека ў якасці “*homo economicus*”, — істоты, што дзеянічнае рацыянальна, адпаведна свайму інтарэсу. Яшчэ лічылася, што ў эканоміцы навукоўцы абавіраюцца на назіраньні за навакольным

Даніэль Канэман

Андрэй Хадановіч

Купляйце ўкраінскае!

Праця са старонкі 1.

"Маці гарадоў рускіх" Кіеў пакідае не забыўнае ўражаньне. Вялізарныя памеры ѹ адносна вузкія вуліцы ствараюць выбу хованебясьцечную сумесь і ўесь час па гражают транспартнымі заторамі. З якім запасам у часе ні прызначай сустрэчу, усё адно не пасъпеш: тэрытарыяльныя адлегласці о-го-го! Здавалася б, тут для пасажыраў усе выгоды: тры лініі мэтро, да халеры адносна танных маршрутных мікрааўтобусаў, што курсуюць праз кароткія інтэрвалы часу. Усё адно не хапае! Таму "маршруткі" набываюцца як

нашыя трамвайбусы ў гадзіны пік, а кіеўскія трамвайбусы!.. Раз-пораз на прыпынку, калі даводзілася праpusкаць чарговы бітма набіты транспартны сродак, у мяне вырывалася шчырае: "Як тебе не любіти, Кіеве мій!" А пасля ўспаміналася з майго ўлюблёнага Сяргея Жадана: "Украіна — гэта вялікая рака, перасячы якую абломаваюцца нават птахі і далаюты адно да сярэдзіны".

Апошняе — ня толькі жарт. Прамежкавасць, сярэдзінасць, "палаўнінасць" пройдзенага Украіна ѹ Кіевам шляху

адчуваецца ва ўсім. Съветлае сацыялістичнае мінулае ѹ яшчэ съятлайшы капіталістичная будучыня сусіднюю на кожным кроку. Да болю пазнавальны й родны сэршу менчукі "сталінскі ампір". Грунтоўна, на вякі зробленыя будынкі з шматмэтровымі літарамі надпісаў на версе. Але ўвага: зъмест надпісаў нагадвае, што ты ня ѹ Менску. Там, дзе ты прызвычайся чытаць: "Подзвіг народу несъяротны", красуецца рэклама піва "Славуціч". Купляйце ўкраінскае!

Андрэй Хадановіч, Кіев—Менск

ніябачная бібліятэка

"Хрызаліда, кукалка, каўшанка..."

Фігура Андрэя Хадановіча аб'ядноўвае ѹ сабе дэльце звязы: эмансыпацию беларуское пазэй ад клясычна-вясковага кораню і ператварэнне паэта ѹ беларускага інтэлігента ѹ беларускага інтэлектуала. Што праўда, пакуль у ювэнільнай стады:

Ты сядзіш, скаваўшыся ѹ альтанцы,
пішаш мудрагелістыя станцы.
Вязень слова, кемлівы штукар,
апалонік, малады ікар.

"Руплівец культуры"

тынопаль, Рым, Парыж, Лёндан, Дублін... Радасць месыціча, пачуцьцё вызвалення ад аваўязку вясковое штодзённае нядзельчнае фізычнае працы трываюць нязменнымі ад першых кроку урбанізацыі.

Гарадзкое жыццё з гэтага гледзішча часцяком паўстаем ѹ выглядзе карнавалу. Будзённыя справы функцыянаваныя гарадзкое гаспадаркі абліміаюць служжу музы. Уздзел у жыцці места можа быць лёгка аблежаваны амаль неадчуваальным

дановіча — няма вёсак, дзе б гаварылі па-ягонаму:

Вось толькі не зламі сабе хрыбет,
калі лунацьмеш кірляю на крылах
кірыліцы — кароль, фігляр, факір
з дэльфійскаю каронай набакі —
абранык муз, што любяць тупарылых.

"Art poétique"

Няма пушчаў і гоняў, якія натхнілі паэта на верш з называю ад Вэрлена, эпіграфамі ад Аляксандра Пушкіна і Эзры Паўнда ды лексыкай, настоенай на слоўніках Ластоўскага ды Станкевіча. Съведкамі натхненныя бачацца кастальская кельдя дасьледніка, універсітэцкая аўдыторыя, бібліятэчная заля.

Прыгадаем традыцыйныя для беларускай літаратуры ўзынёслыя эпітэты да слова "слова": спавядальнае, жывое, роднае, кропічнае, жывітворнае і г.д. Слова Хадановіча пранізлівае, корсткае, пернае, асомістае, учэпістае — ані каліва "традыцыйнае" лагоднасці. Лексыка пагарадзкому сынкрэтычнае, сувязі паміж словамі — падкрэслена расхістаныя. Паэт захоплена гуляе сэнсамі, ствараючы нечаканыя спалучэнні:

УВАГА

ваганты
не вагаоцца
ў вагоне

Паэт надае вялікае значэнне будзённым людзкім учынкам. Магія, съвятыніца, харство, цуд існуюць у разнастайнай людзкай дзеянініцы, адным зь відаў якое зьяўляеца пазіў.

вунь мінак юнак недарэка
мутны погляд шчаслівы твар
прозца ў пошуках чалавека
чырване пад вокам ліхтар

"***кожны старт азначае фініш"

У сумных постаяцца карнавалу гарадзкі будзённы паэт бачацца пэрсанажы найбуйнейшага калібра, у найзвычайнейшых справах вечна паўтараеца поўныя таямнічага і высокага сэнсу рytуал:

вось Бальтазар з батонам,
вось Мэлхіёр зь бідонам —
на пацеху мадоннам
кроачца "Раствора-Бэтонным".

"Раствора-Бэтонным"

У гэтым мне бачыцца своеасаблівае выбаўленыне Хадановіча, паратунак ад інтэлектуальнай чэртасці, якая адштурхоўвае ѹ тэкстах, скажам, Борхеса.

Сέньня думка Хадановіча хутчэй парадаксальная, чымся глыбокая, фраза — хутчэй экстравагантная, чымся прыгожая, фармулёўка — хутчэй кідка, чымся дакладная, пачуцьцё ж — сублімавана-інтэлектуальнае. Мойнія гульні прыводзяцца на памяць студэнцкія гады, калі гэтым бавіцца ці ня кожны. Урбанистичная атака на нацыянальныя паэтычныя каноны таксама нагадвае юнацкі бунт. Але два вершы — "Раствора-Бэтонным" і "Калыханка для маладога літарата" — дазваляюць ка-

мудрагелістыя санэты Прадмова

Сучасныя страшылкі *Modern Sagas*. Ад жаху валасы ўстаюць старчма. Тут рэй вядуць Мярэсбеў і Карчагін. Ты зь імі не сябруеш? А дарма!

Ты прагнеш вагін — мусіш мець "фальксоваген". (Маркотнейшай аповесыці няма.) Чым Брагін, лепш наведаць Калэнгаген, хоць кажуць, што і Данія — турма.

Уесь съвет — тэатар. Напачатку шатня.

Пасыля буфэт, грымёрка... і вар'ятня, дом творчасці, дзе кожны — пацыент, што трапіў на курорт амаль задарам і дзень пры дні *руплівым* санітарам дыктуе свой вялікі тастамэнт.

Нялоўныя мсьціўцы

Нам калыханкай сталіся здаўна гарматны гул і куляметны строкат. Мы часцяком спыняліся за крок ад съяротнай бліскавіцы й перуна.

Паслоў варожых пасылалі на... Блукалі па балотах, жэрлі блекат, пілі атруту й засыналі ўпокат — і кожны абуджаўся давідна!

Бяз мараў пра хвалу і ўзнагароду жыцьцё аддаючы ѹ імя народу, на вогнішча ішлі, як Жанна д'Арк.

Бо кожны з нас да звышгеройства звыклы, і вораг часта бачыў нашы іклы, заходзячы ѹ мясцовы заапарк.

Несъяротнасць

Мілосныя аблуды — у абладзе юрлівых пацалункаў (балазе ѹ кандытарскім дыхтоўным перакладзе на мову саладжэнкаў — бэзэ).

Шампанскіе і кельнэр-шымпанзэ, а потым саксафоннае суладзьдзе ѹ самотнай нараджающаца тузе з брунатных вуснаў — сола ў шакаляядзе.

І раптам — долу, каб разъбіцца ўшчэнт...

А ўнізе ўжо расьцягваеца тэнт пажарнікамі, і сышлося мноства

пакліканых сустрэць адно цябе амонімаў эпізікага боства ў касках на задумлівым ілбе.

зяць пра сталенне паэта. Аўтар паствурова вызваліўся ад юнацкага пачуцця несъяротнасці, адчуў і перадаў чытачу разуменне першаснасці жыцьця перад макабрычнымі прывідамі, што хвілінную пагрозу жыцьцю й неабходнасць яго бараніць перад "халоднымі крыламі скразніку" ды іншымі жыцьцёўмі нягодамі.

Я ня згодны, што асона Хадановіч-творцы канчаткова сфармавалася і больш нічым нас ня звідзіўці. Тужлівае расстанье з маладосьцю, якім поўняцца "Лісты з-пад коўды", павінна некалі скончыцца — і мы пабачым новага Хадановіча, які злучыць свой інтэлектуальны багаж і творчы патэнцыял з больш стаілай філізофскай пазыцыяй. Не арыстакрат — калекцыянэр рыфмаў, не лексычнага плэйбоя-эрудыта. Магчыма — паэта, магчыма — празаіка, магчыма — выдатнага перакладчыка. Магчыма — ...? *Dum spiro — spergo*. Бо ёсьць на што.

Даніла Жукоўскі, Горадня

Хадан & Хадановіч

17 кастрычніка а 18-й у актавай залі Беларускага гуманітарнага ліцэю (вул. Кірава, 21) адбудзеца творчы вечар вядомага ўкраінскага паэта Сяргія Жадана. У рамках акцыі — прэзэнтация кнігі вершаў Андрэя Хадановіча "Лісты з-пад коўды".

мінімумам кшталту хаджэння па вуліцах і наведаньнях крамы.

Ад сваіх заходніх, перадусім французскіх настаўнікаў-паэтаў Хадановіч узяў рамантычнае ўсьведамленыне наяўнасці ѹ карнавале ня толькі съветлага, але і ўсінага бакоў. У Хадановіча ўсінага заўсёды праглядаеца праўдзівасць, кладучы на малюнак глыбокія цені. Мо адсюль захапленыне легендай пра Фаўста і вобразным шэрагам шабасу, якім паэт прысьвяціў не адзін твор. Ад французаў ён узяў слова "макабрычны", ад немцаў — напаўненне ягонага змрочнага сэнсу матэрый будзённасці:

Красуня на мяtle й рагаты волат
мілуоцца й рагочуць па-людзкі,
твой сябар Мэфістофэль (ён жа — Воланд).

Што за народ? Вядома ж, землякі.

"Бессань у ноч Вальпургii"

Няма ѹ Хадановіча й пэйзажаў. Ён ня цэніць натуральнае, самоацца выраслана з глебы, вады і сонца. Яго вабіць рэчы рукатворныя: артэфакты і гамункулы. Рэальна існыя асобы саступаюць у ягоных творах першынство стварэнням чалавечай фантазіі: кніжным і мітальячным персанажам.

Моўная стыхія тэктава Хадановіча жывіцца падручнікамі ды малатыражнымі слоўнікамі. Наймацнейшы аргумент беларускіх мастакоў слова "у нашай вёсцы гэтак кажуць" немагчыма ўжыць да Хадановіча.

Горад-машына злаваў Багушэвіча і захапляў Багдановіча, але застаецца амаль незаўажным для Хадановіча. Ягонае месца — горад ня фабрыкаў, а выбыркаў, а таксама кастальская цішыня і асаблівай са-моты, што дараць намашу сучасніку жыцьцё ѹ мегаполісе й праца ѹ акадэмічных колах. Але гэтае пачуцьцё ня новае. Хваласце ў mestu. Ў рук пакінуў нам аўтар міту пра Гільгамэша (3,5 тыс. год да н.э.), тысячы пёраў уславілі величны Канстан-

Пам'яці
Уладзімера Караткевіча

Ніколі і нікому зь зямных істотаў ня бачны Пан Бог сядзеу на камяністым пагорку ля здаўна прывабнага для яго Тывэрыядзкага возера і стомленым позіркам азіраў бязълюднае наваколье.

Ён апусціціся на зямлю ў апошнюю суботу ліпеня. Пералёт ад плянеты Сырыюс-7 быў нялёгкі нават і для Пана Бога — магнітныя буры калі Юпітэр, д'ябалская гравітацыя ў раёне Вялікай Чорнай дзіркі, метэоритны дождзь з нуклеарнымі градамі па ўсёй паласе Млечнага шляху. Думаў, што ўжо на Зямлі так ня будзе, на Зямлі павінна панаваць ціша ды лагода і стомлены Пан Бог нарэшце адпачне.

На Зямлі ён даўно ўжо ня быў, заняты тытанічнымі спрэвамі ў іншых сусьветах, меркаваў, што зямляне няблага абжыліся безь яго і Пан Бог ім непатробы. Паводле свае натуры ён быў талерантны і дапушчай часам такое, што і на трэба было б дапушчыць. Але ж ён пакінуў тут не якіх кузурак — стварыў адмысловых істотаў Гома *canis* — у асобах дзяўчыны Евы і хлопца Адама, надзяліў іх прыгажосцю і лагодай. Ужо яны павінны быў палаціць зямное жыцьцё ў райскім кучочку Сусьвету. Ды, відаць, памыліўся. Не наладзілі нічога ягония *canis*, а тое прыўкраснае, што ён ім пакінуў, збаёдалі бяз рэшты. Як Пан Бог прачытаў у Нябесных сферах, шмат прыкрага адбылося на Зямлі за якіх пару мільёнаў гадоў ягонай адсутнасці, і тое напаўняла Боскую істоту нязбыўнай скрухай і смотай.

Найперш гэтая пакінутая ім на зямной гаспадарцы парака адцуралася Боскага запавету, спакусілася на грэх, і людзтва пачало бурна пладзіцца. Што пладзіцца, тое хай сабе, калі б разумна і па добрастыці. Дык жа не! Адамавы дзеці ўдаліся зусім не ў *памяркоўнага* Адама, а хто ведае ў каго. Яшчэ змалку пачалі дурэць і сварыца, а падросшы, зусім перасталі слухаць бацькоў, навучыліся лайдачыць і піць — не ваду нават, а нейкае д'ябалскае пітво, названае віном. Пан Бог ніякага віна на Зямлі не рабіў, хіба пасеяў дзе-нідзе салодкі вінаград — для малых і жанчынаў; мужчыны ж павінны быў палаляцаць на дзічыну і харчавацца мясам. Дык не, найперш мужчынам захацелася віна, якое рабіла іх дурнямі і натхняла на бойкі. А дзе бойкі — там кроў і рабаўніцтва, якое стала дужа прыбытовым, хоць і зусім ня Боскім промыслам. Хто болей забіваў, той рабіўся бацгайшым, болей падграбаў пад сябе іншых і прагніў улады. Стварылася няроўнасць, зайдзрасць да больш удачлівых, зьявілася варажнечы. Стварылі жанчыны, якія мудра ўхіляліся ад забойства, але ўмела натхнялі на яго мужчынай, маючы з таго сваю кафысьцу.

Жыхарства на Зямлі расло, і разам зь ім распаўзліся па аблшарах варажнечы і забойства, якія назвалі войнамі.

Сыпраша ваяваў род з родам. Адзін род дацьнту выбываў іншы род, мяркуючы, што, перамогши, адпачне ў міры. Дзе там! На зъмену пераможанаму роду паўставаў іншы, пакрыўджены, якому даўно не хапала выпасу для козаў, і ён імкнуўся захапіць суседні. Як усе выпасы, пагоркі і даліны аказаліся захопленыя, варажнечы і войны

не спыніліся.

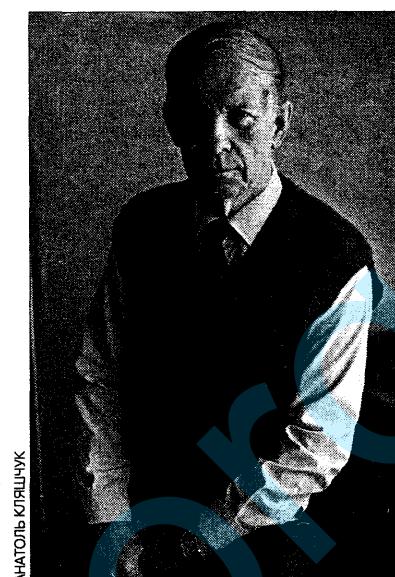
Аказалаася, што некаторыя з плямёнаў маюць ня чорныя, а сьветлыя валасы, і зараз жа ўсчалася новая барацьба паміж чорна- і сьветлавалосымі. На той раз перамаглі сьветлавалосыя. Кінулі дзікім звяграм трупы чорнавалосых і пачалі съяткаваць перамогу. Съятковалі доўга і ўрачыста: здавалася, ворагаў паблізу не засталося. Але яшчэ ў час съяткавання самыя пільныя заўважылі, што хрысьціяца сьветлавалосыя неаднолькава — адны двумя пальцамі, а іншыя нават трывма. Быў скліканы вялікі Сынкліт, які вырашыў, што

на, ды такая лютая, што Пан Бог цяпер думаў, лепш бы ўжо гэтая сьветлавалосыя стрывалі паразу. Кожны ненавідзеў іншага, брат рэзаў брата, дзеци цуравіліся бацькоў — пачуцьцямі кіравала варажнечы і зайдзрасць. Усе крываці аб нейкай справядлівасці, пра якую нічога яя чуў і ня мог разумець таго слова нават сам Пан Бог. І ён дужа сумніваўся, што тое разумелі людзі, якія пралілі за яе столькі крыві.

Але во і грамадзянская вайна была скончаная. Справядлівасці не дамагліся, затое паразалі ці ня большую палову насельнікаў.

кнёныя гімны. А яны падвялі. Ужо жанчыны, напэўна б, ваявалі б лепш і хутчэй здабылі б перамогу. Усчаўся новы глябальны рух фэмінізму. Жанчыны падняліся на мужчынаў.

То ўжо, напэўна, была самая жахлівая і даўгая вайна на Зямлі. Змагаліся ня толькі з людзьмі, але і з людзкімі пачуцьцямі. Найгоршым лічылася праклятае абодвумага бакамі пачуцьцё каханыя, праз якое і пачалася глябальная варажнечы. Закаханых пачалі караць самаю страшнай карай, для чаго давялося выдумаць электрычнасць і расшчапіць атам. Кахаць было

Анатоль Качанович

Васіль Быкаў

Мурашкі

хрысьціца двумя пальцамі няправільна, што за тое трэба караць. Двухпальня пачалі ўпарціца ва ўласным звягчай, і іх пачалі прасльедаваць: лавіць, саджаць у цямніцы, некаторых нават тапілі ў рэчках — на корм рыбам і ракам. Такім чынам амаль панішчылі ўсіх двухпальных, а тыя, каго ўтапіць не пасьпелі, перакваліфікаўшася ў трохпальных. Але тады за двухпальных застуپіліся нейкія заморцы — ня так за людзей, як за нейкую выдуманую справядлівасць. Пачалася вайна з чужынцамі. Съветлавалосыя блісці ўпарты, некалікі гадоў, перасталі нават араць і сеяць, усчаўся вялікі мор, але спыніць вайну было нельга, бо вайну назвалі Съявшэннай. Тая вайна выдалася самай доўгай, ёй было аддадзена некалікі пакаленінія. Апошнія зь іх ужо і ня памяталі, з чаго ўсё пачалося, і, калі старыя казалі, што — праз пальцы, не маглі паверыць: такое глупства! Хай бы хрысьціліся як хацелі. Але ўсё роўна ішлі ў бой і гінулі, забіваючы ворагаў: спыніць вайну было нельга. Ведама, што пачаць вайну можа і дурань, а спыніць яе ня дадзена і Пану Богу.

Тая вайна сама скончылася, бо скончыліся сілы з абодвух бакоў. Съветлавалосыя пальчылы, што перамога на іхнім баку. Заморцы былі іншыя думкі. Запанавала няпэўнае перамір'е. Бакі трохі спачылі і тады агледзеліся, што ваявалі ня ўсе аднолькава. Шмат загінула, іншыя зьнемагліся. Але знайшліся і такія, што нават забагацелі з вайны: занялі пасады, збудавалі шыкоўнай халуны пад шыракім пальмавым лісцем, захапілі мяккія гамакі з сынтэтыкі, ад ворагаў навучыліся есці на палачкамі, як раней, а глыбокім лыжкамі. Праз год пасля той перамогі ў вялікай вайне пачалася ўнутраная вай-

на, дазволена толькі аднаго чалавека — галоўнага Ката — і ягонае начыннайне — шырокую сякеру. Сякеру, заўжды востровую і блішчастую, дык дужа кахалі жанчыны. Казалі, яе дотык да далікатных шыяў быў непараўнаны пяшчотны. Але як Кат

пастарэў ад нялёгкае працы, каханыне да яго стала мала папулярным нават сярод жанчынаў. Ды й тое — каму патрэбны нямоглы кат? Быў кінуты лёзунг: каханыне замяніць на нянавісць. Нянавісць разумела сярокі і з абодвух бакоў была прызнаная за агульначалавечую маральнную каштоўнасць. Тоё ні ў мужчынскім, ні ў жаночым лягеры не выклікала пяречанья і нават на пэўны час кансалідавала нацюю ў яе съятой барацьбе за вынішчэнне.

І во — вынішчыліся.

Учора Пан Бог паціху абліцеў на аблачыне ўсю зямлю і нідзе ня згледзеў нікога. Толькі сярод джунгліяў ля Амазонкі варушыліся ў лістоце нейкія стварэнні, а так усе палі, пагоркі і выпасы былі пустэльныя — ні гарадоў, ні паселішчаў, ні якіх халупаў. Асабліва ўразіў Пана Бога кавалак сушы на поўнач ад рэчкі Прыпяці — такі быў сладкы куточак, не гараваць і не сцюдзёны, некалі поўны зъверыны, рыбы і птушак, аддадзены неблагому працавітому племню дрыгавічоў. І што стаўся? Засыпаліся нуклеарамі, здурнелі і вымерлі. Во і рабі людзям дабро!

Стала зразумела Пану Богу, што ўсё трэба пачынаць спачатку.

Але каму пачынаць? Ясна, што людзям ня варта давяраць тое. Ужо аднойчы было даверана, і што атрымалася? Сорам адзін.

Порсткая чародка чорных мурашоў сноўдала калі босых, на трухненных за даўгое жыцьцё Боскіх ног. Адзін муравейка, мабыць, самы зь іх съмелы, борзыдзенка ўскараскаўся на Боскі вялікі палец і раздумна зънерухомеў. Пан Бог съпярша памкнуўся яго струхнуць преч, ды падумай: а можа, гэтым? Будуць сабе мітусіца, рупіца, бяз сваркі і варажнечы, грахоў ды эмоцыяў.

Сапраўды, варта было падумай.

2002

МАВІКА

ВЕК ТАК НЯ БУДЗЕ

Кніга ўспамінаў
Надзея Дземідовіч
з сэрыі
“Архіў найноўшай гісторыі”

Пытайцесь ў незалежных распавядніцай і праз “Кнігі — поштай”

Усенародны пачын

“Людзі добрыя, прабачце, што да вас звязтаеся. Самі мы ня месныя, прыехалі здаёлек, вельмі любім чытаць. Ахвяруйце хто колькі можа на будаўніцтва бібліятэкі...” Цыганка зь дзецемі праціскаецца між пасажыраў трамваю. Даюць мала, бо не ў навіну: кампанія па зборы сродкаў на новы будынак Нациянальнай цягнецца другі год. Дый даверу да “прыватных” зборшчыкаў няшмат. Выходжу на прыпыніак. Сыцены заклеенныя плякатамі з выявай Гаранта Канстытуцыі і надпісамі “А ты ахвяраваў?”, “Даёш бібліятэку!”. Загледзеўшыся, ледзь не тралляю пад ногі гістэрычнай дэмманстрацыі моладзевага апазыцыйнага склалятчнага руху, што праходзіць пад лёзунгамі “Не хацім чытаць!”, “Кніга — гэта забітае дрэва!”. Але такія шэсьці — хутчэй выключэнне, чым правіла. Большасць грамадзянаў ставяцца да ініцыятывы прыхільна. Ёсьць з каго браць прыклад:

Дарагі фрукт

Беларускі ПЭН-Цэнтар шукае выкананічага сакратара

на поўны працоўны дзень

Веданыне беларускай, ангельскай моваў і кампьютара абавязковое.
Пажаданыя рэкамэндациі.
Кароткія звесткі пра сябе дасылаць на электронны адрас:
pen@pen.unibel.by

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

карткі
Тэлефонныя карткі (узываныя) тані набуду. Ад 3 шт.:
271-30-53

вітаны

Усіх Рагошай таксама шчыра віншуючу Джым, Эля, Алену да Аляксандра з Маргейта-на-моры, што ў Ангельшчыне.

Студэнтчка БДМУ віншуе Вадзіма, Вадзімавага сына, з прафесійным съвітам. Плённай Вам працы з намі — не баракам!

Жанну, дачку Уладзімера, віншуем з Днём настаўніка! Не сумуйце — мы заусяды сэрцам з Вамі! Суполка “паплескіх студэнтаў” зь Менску

Дзякуюм пану Богу (Лёсу..) за падарунак сустрэчы на жыццёвым шляху нарадзіўшага сябру й найлепшага Наставніка ангельскія мовы — Ж. Маліноўскай! Мы любім Вас, пані “Даскаланасць”! Уладзь ды Ганка

Святкую “hotbet of crime and violence” (ГДУ) — твае “муры” маюць горнай штодзень слухаць (!) і бачыць 21.д.У.Ц.! Зайдросьці...

Таня, я цябя вельмі КАХАО!!!

Шаноўная Святлана, вялікі дзякую табе за “Гарадзенскі вандройкі”. Беларус з другога курсу

Віншуем усіх выкладчыкаў плюс з Днём настаўніка! 31 група

Віншуем спн. Таяніу Магучаву з Днём настаўніка! 31 група

Аляксандра! Віншуем з Днём народнінай. Жадаем мнонага і шчырага кахання, зьдзяйсьнення ўсіх мараў! 22 група

ідзі

Хопіц “наркамаўкі”, “тарашкевіцы” і інш. Жыве адзіны беларускі правапис! Спадары філёлягі і літаратары, народ чакае!

Новы закон “Аб свабоде сүмлення” надае праўласлаўю статус асноватворнай рэлігіі? Дык мы, згодна з ім, маем права будаваць у Беларусі храмы Беларускай Аўтакефальтай Праваслаўнай Царквы (БАПЦ)! Хрысціянін

Слова можа ўпрыгожыць ды натхніць, але можа скалечыць ды забіць! Каўз гэта засюды памяталі песьніары-пастыры да журналогі-прайдзісцьтві!

Беларусы-партрыёты Бабруйску, Баранавіч, Барысава, Берасця, Віцебску, Воршы, Гомелю, Жлобіна, Кобрыні, Магілёву, Менску, Мазыру, Новаполкому, Наваполацку, Пінску, Полацку, Рэчыцы, Салігорску, Светлагорску! Прашу ацаніць вашыя мясцовыя тэлестанцы з

Прэзыдэнт даў даручэнне. Як яно выконваецца?

6-й раніцы ўрачыста адмаўляеща ад дзённага заробку па першай праграме нацыянальнага радыё. Натхнёныя ягонымі прыкладамі дэпутаты палаты прадстаўнікоў аднаго разу вырашылі цэлы дзень ня есьці, а зеканомленыя сродкі пералічыць у фонд НВ. Ад сваіх дзённых заробкаў добраахвотна адмаўляюцца настаўнікі, дактары, інжынеры. А запачатавала гэту традыцыю не інтэлігенцыя, а калгасынікі некаторых гаспадарак, што добраахвотна не атрымліваюць заробкаў зь вясны. Грошы ідуць бясконцым патокам.

Якая сума трэба для бібліятэкі — сказаць цяжка. Будаўнікі абыцалі падбіцы бабкі налета. Зрэшты, калі зьябром і кіхуя болей — лішнім ня будзе. Но патрабуеца яшчэ будынак для часавага захоўвання кнігак на час правядзення ў бібліятэцы сезонных сельскагаспадарчых кірмашоў, дзякуючы якім НВ выйдзе на самакупнасць. Нельга ж, каб крыніцы ведаў ляжалі на вуліцы пад брызантам.

...Калі вяртаўся ўвечары з працы, у цёмным завулку падышлі троє і спыталіся: “А ты ахвяраваў на бібліятэку?” З раздасцю аддаў усе грошы.

Сяргей Мікулевіч

Студыя маральна-этычнага

Выхаваныя дзяцей распачынае працу з кастрычніка 2002 г. Мова заняткай — беларуская. Запіс кожную нядзелю з 14.15

на адресе: Чайкоўская, 37, Менск.

Тэл. 249-57-55, Мікалай

Аўдыё, відэа, СД, кнігі

У Гомелі: плошча Паўстаннія — штоныядзелю да 13.00. Тэлефон: 45-11-51. E-mail: bandrej@tut.by

Віншуем Пятра і Насту
Варахобіных з
уязыцем шлюбу.
Сябры і сяброўкі

Сабачыя гісторыі

Аднаму сабаку далі Нобэлеўскую прэмію за ваду, якая працягвае сабачае жыццё бедным і нямоглым. А Граждан сказаў: “Хай павыступае... А мы яго ўсё адно любіць ня будзем. Ня нашанскі ён парань...”

Адзін сабака стаў Нобэлеўскім ляурэатам. Пра гэта паведамілі па тэлебачаныні. Граждан выключыў тэлевізор і замкнуўся ў прыбіральні.

Адзін сабака хацеў стаць Нобэлеўскім ляурэатам, але никому пра гэта не казаў. А Граждан начамі гнаў самагонку.

Аднаму сабака не далі Нобэлеўскай прэміі, і ён спакойна гэта пераўжыў. Граждану не далі прэміі за ўборку бульбы, і ён, напішыся, лётаў на трактары па вуліцы ў душыў курэй.

Аднаму сабаку прысынілася Нобэлеўская прэмія. Прачнушыся, ён уздыхнуў і пайшоў на працу. Граждану часта сынілася Нобэлеўская прэмія, ён паслья гэтага ішоў у аталье, фатаграфаваўся на памяць і доўга піў піва з бамжамі, распавідаючы, які ён быў прыгожы ў маладосці.

Адзін сабака заўсёды здымалі шапку, калі бачыў на сцяне патрэты Нобэлеўскіх ляурэатаў. А Граждан дастаўваў з кішэні ржавы цывік і спрабаваў дасцягнуцца да партрэтаў, каб хоць аднаму вочы выдрапаць.

B.III.

КОШТЫ

на платны прыватны абвесткі
(для прыватных асобаў,
на старонку 16):

- да 20 словам (тэксты модуль) 240 руб.
- звыш 20 словам (тэксты модуль) 300 руб.
- аформленая абвестка 155 руб. за кв.см.
- аформленая абвестка — больш за 24 кв.см. з улікам кошту арыгінал-макету ад 200 руб. за кв.см.

Абвесткі палітычнага характару і ад грамадзкіх арганізацый аплачваюцца паводле рэзклямных расценак для камэрцыйных абвестак. Каб замовіць платную прыватную абвестку, трэба пералічыць грошы праз пошту перадаводам на разыўківік рахунак: УНП 101115521, “Наша Ніва”, Менск, Калектарная 20а, п.2а. Р/р 3012213050010, Ленінскае аддз. ААТ “Белінвестбанк” Менску, код 763.

Ля. Заняткі праводзяцца па-беларуску. Т.: 288-68-91, пасля 21.00. Ігар і Ганна

Прапануем для дзетак 6—7 гадоў заняткі ў школе. Праводзяцца яны па-беларуску. Т.: 288-68-91, пасля 20.00. Ігар і Ганна

Ці ёсьць у нас сапраўды дзеяная партыя (арганізацыя) нацыяналь-дэмакратычнага кірунку? Вольг.

Ля. Заняткі праводзяцца па-беларуску. Т.: 288-68-91, пасля 21.00. Ігар і Ганна

Прапануем для дзетак 6—7 гадоў заняткі ў школе. Праводзяцца яны па-беларуску. Т.: 227-72-26, Віктар

Беларускі незалежны часопіс й кнігі ў Маладчыне. Літаратурны клуб “Клясыкі XXI ст.”. Т.: (8-0296) 70-74-01

Куплю “Слойнік беларускай мовы” у 1 т. пад рэд. М.Брылы. Т.: 236-13-38

Сучасны беларускі часопіс і кнігі на любы густ. Замаўляйце і чытайте! Алег. А/с 714, 222120, г.Барысаў-1

пратакол

Таніна распрацуем сайт любой складанасці. Т.: 211-85-85, абр.1976. E-mail: alehiv_st@tut.by

Nabor lacinkaj a kariejkaj. Karehavańnie vadie syntezy purystycznym konsertap. T.: 247-13-40. Zaprascieca para Skirhaju

Шукам працу (граф. дызайн). В/адукацыя (маст.). Corel, Photoshop. Вольга. Т.: 241-16-84

Шчыра спачуваем Алесю
Міхалевічу з нагоды съмерці
маці.

Сябры

НАША НІВА

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991
галоўныя рэдакторы “Нашай Ніве”:
З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч, У.Знамяроўскі
(1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі

Наста Бакшанская

галоўныя рэдактар

Сяргей Ёрш

выпускны рэдактар

Сяргей Петрыкевіч

карэктар

Галіна Рабянкова

карэктарка

Андрэй Скурко

нам.-галоўнага рэдактара

Андрэй Чык

мастакі рэдактар

Фонд выдання газеты

“Наша Ніва”

АДРАС ДЛЯ ДОПІСА:

220050, Менск, а/с 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, (0296) 13-32-32.

E-mail: nn@promedia.by

On-line: www.nn.bn

© НАША НІВА. Спэсіялка на “Нашу Ніву” абавязковая. 8 палос форматам A2. Друкава РУП “Выдавецтва “Беларускі